

4° Math. 863

Math. 815. Hylacomilus

= Cim. 74

(wirklicher Verfasser

Matthias Ringmann u.).

TO THE HONORABLE

MEMBERS OF THE

LEGISLATIVE COUNCIL

OF THE PROVINCE OF

NEW BRUNSWICK

AND

THE HONORABLE

MEMBERS OF THE LEGISLATIVE ASSEMBLY

OF THE PROVINCE OF NEW BRUNSWICK

IN THE HOUSE OF COMMONS

OF THE PROVINCE OF NEW BRUNSWICK

PRESENTED BY THE HONORABLE

MEMBER FOR THE DISTRICT OF

ST. JOHN'S

IN THE HOUSE OF COMMONS

OF THE PROVINCE OF NEW BRUNSWICK

IN THE HOUSE OF COMMONS

OF THE PROVINCE OF NEW BRUNSWICK

IN THE HOUSE OF COMMONS

OF THE PROVINCE OF NEW BRUNSWICK

IN THE HOUSE OF COMMONS

OF THE PROVINCE OF NEW BRUNSWICK

IN THE HOUSE OF COMMONS

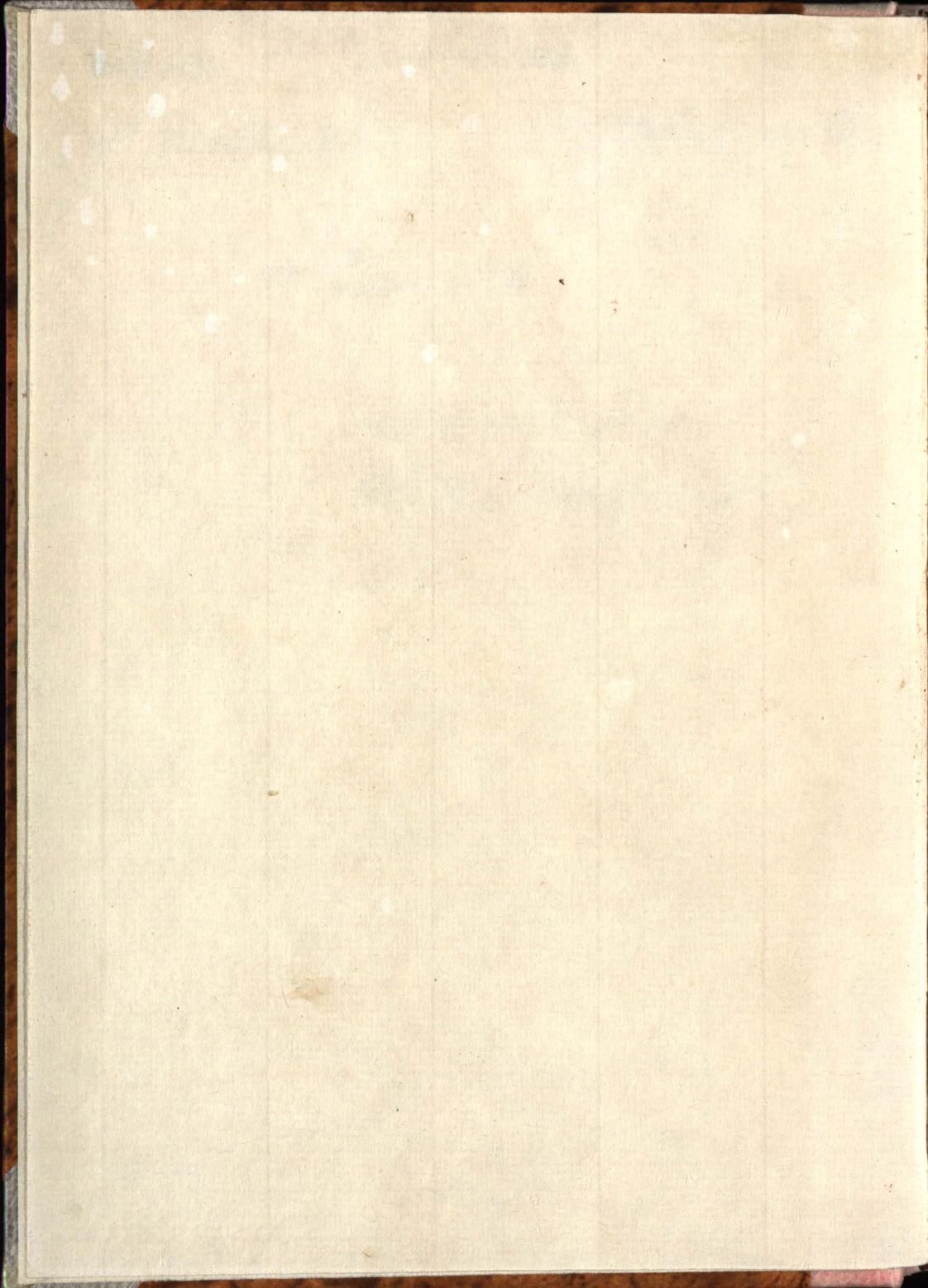
OF THE PROVINCE OF NEW BRUNSWICK

IN THE HOUSE OF COMMONS

OF THE PROVINCE OF NEW BRUNSWICK

IN THE HOUSE OF COMMONS

OF THE PROVINCE OF NEW BRUNSWICK

2. H. 775.
1

**COSMOGRAPHIAE
INTRODVCTIO
CVM QVIBVS
DAM GEOME
TRIAE
AC
ASTRONO
MIAE PRINCIPIIS AD
EAM REM NECESSARIIS**

**Insuper quattuor Americi
Vespucij nauigationes.**

**Vniuersalis Cosmographiae descriptio tam
in solido q̃plano/ eis etiam insertis
quæ Ptholomæo ignota a nu
peris reperta sunt.**

DISTHYCON

**Cum deus astra regat/ & terræ climata Cæsar
Nec tellus/ nec eis sydera maius habent.**

DIVO MAXIMILIANO CAESARI SEM
 PER AVGVSTO GYMNASIVM
 VOSAGENSE NON RVDBVS
 INDOCTISVE ARTIVM HV
 MANITATIS COMMEN
 TATORIBVS NVNC EX
 VLTANS GLORIAM
 CVM FOELICI
 DESIDERAT
 PRINCI
 PATV.

SI MVLTAS ADISSE REGIONES ET
 populorum vltimos vidisse/ non solum voluptari-
 um: sed etiam in vita conducibile est (quod in Pla-
 tone Apollonio Thyaneo atq; alijs multis philoso-
 phis qui indagandarum rerum causa remōtissimas
 oras petiuerunt/clarum euadit.) Quis o Cæsar ino-
 nictissime regionum atq; vrbium situs/ & externo
 rum hominum.

Boetius

Quos videt condens radios sub vndas

Phœbus: extremo veniens ab ortu:

Quos premunt septem gelidi Triones:

Quos Nothus sicco violentus æstu

Torret ardentes recoquens harenas:

Non poterat 4 mundi plagis suis anguli Cæcis Omnia
 Septimio & moribus melius de fide

Appollonius Test. plina
 elio Ciceronis & Cæsar
 preceper. fuit. Abodius
 eius nominibus

Carmis supplem. Thordai
 am. Endem syllabum
 Arminianum De Neo
 nis am. pelipat indu
 tim: qui ita in asfing
 in nihil am? per gentib
 demerantano

Lemio poenim

Quis inquā illorum omnium ritus ac mores/ex libris cognoscere: iucundum ac vtile esse inficias ibir: *Inficias istos in: et plus min tamen in verbo et is in confirmatur*
 Sane (vt sapientū fert opinio) sicut longissime peregrinari laudabile est/ ita de quouis mortalium cui per īmensus ipsæ terrarum orbis vel ex sola chartarum traditione longe lateq̃ spectabilis atq̃ cognitus est non absurde repeti potest quod ab ipso poetarum principe Homero musa Clīo de Naricio du *Clīo καλλι i lamo scribitur nūq̃ ambly syllabz prodūz* **Home** *Credo id de homero*
rus *Ulyse dicitur Naxos in insula in mari ionio fuit*
 ce verbis istis rogabatur.

Dic mihi musa virum/captæ post tempora Troie *fuit Ulysses*

Qui mores hominum multorum vidit & vrbes

Hinc effectum est/vt nobis (qui librariam officinam apud Lotharingie Vosagū in oppido cui *Vosaga alibi dicitur* vocabulū est sancto Deodato/ nuper ereximus) Ptholomei libros post exemplar græcum recognoscētibus: necnō quattuor Americi Vespucij nauigationū lustratiōes adiicientibus: totius orbis *hominum* typum tā in solido q̃ plano (velut præiā quandā ψαγον) *ψαγον in i lamo et ab in. ayw dicitur ayoyH*
 pro communi studiosorum vtilitate parauerimus. Quē tuę sacratissimę maiestati/cū terrarum dñs existas dicare statuimus. Rati nos ipsos voti compotes & ab emulorum machinamentis tuo (tam q̃ Achillis) clipeo tutissimos fore / si tuę maiestatis acutissimo in eis rebus iudicio/ aliquantula saltem *ψαγον in lamo dicitur ψαγον in lamo g in r mutatur*

A ij

ANTILOQVIVM

ex parte nos satisfecisse itellegerimus. Vale cæsar in
inclytissime. Ex superius memorato sancti Deodati
oppido. Anno post natum Saluatorē supra sesqui-
millesimum septimo.

TRACTANDORVM ORDO

- Cum Cosmographiæ noticia sine præuia quadā
astronomiæ cognitione/ & ipsa etiam astronomia
sine Geometriæ principijs plene haberi nequeat: di-
cemus primo in hac succincta introductiōe paucu-
la de Geometriæ inchoamentis ad spheræ materia-
lis intelligentiam seruientibus.
- 1 Deinde quid sphaera/axis/ poli &c.
 - 2 De coeli circulis.
 - 3 Quandam ipsius spheræ secundum graduū ratio-
nes Theoricam ponemus.
 - 4 De quinque Zonis coelestibus earumdemque & gra-
duum coeli ad terram applicatione.
 - 5 De Paralellis.
 - 6 De climatibus orbis.
 - 7 De ventis cum eorum & aliarum rerum figura vniuersali
 - 8 Nono capite quedam de diuisione terre/de sinibus ma-
ris/de insulis/ & locorum ab inuicem distantia dicentur.
 - 9 Addetur etiam quadrans Cosmographo utilis.
- Vltimo loco quatuor Americi Vespucij subiungentur p-
fectiones. Et Cosmo, tam solidam quam planam describemus.

DE PRINCIPIIS GEOMETRIÆ AD SPHERÆ NOTICIAM NECESSARIIS. CAPVT PRIMVM

QVIA IN SEQVENTIBVS
circuli/circumferentię/centri/ dia-
metri/ & id genus aliorum crebra
mentio fiet: ideo primum nobis
singillatim/ de talibus breuissime

tractandum venit.

Figura que est in medio vel in medio claudendi

Est igitur Circulus/ figura plana vna quidem cir-
cumducta linea contenta: in cuius medio punctus
est/ a quo omnes rectę lineę ad circūdantem lineā
eductę ad inuicem sunt æquales.

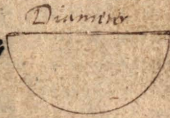
Figura plana/ est cuius medium nō subsultat/ neq;
ab extremis egreditur.

Circūferentia/ est linea circulū continens ad quā
omnes rectę lineę a cētro circuli eiectę inter se sunt
æquales/ quę & ambitus/ & circuitus/ curuaturaq;
ac circulus a latinis/ gręce autē periphēria dicit̃.

*Sola linea linea
est circumferentia no
minanda. quod au-
tem ea claudendi dicit̃
circulus: & est supra
r. 16*

Centrum circuli/ est punctus ille/ a quo omnes
rectę ad lineam/circulum continentē/eductę ad in-
uicem sunt æquales.

Dimidius circulus/ est figura plana diametro cir-
culi & medietate circūferentię contenta:

Diameter circuli/ est quęcūq; linea recta per cen-

SPHERHAE MATE.

trum circuli transiens vtrinque ad circuli peripheriam eiecta.

Linea recta est a puncto ad punctum extensio breuissima.

Angulus est duarum ^{linearum} ~~linea~~ mutuus contactus. Est enim figuræ particula a lineæ contactu in amplitudinem surgens.

Angulus rectus est angulus ex linea supra lineam cadente/ & vtrinque altrinsecus duos ad inuicem equales angulos faciente causatus: quæ si rectæ lineæ continet rectilineus: si curuæ/ curuus spheralicusque dicitur. **Obtusus** est qui est recto maior. **Acutus** recto minor.

Solidum est corpus longitudine/ latitudine/ altitudineque dimensum.

Altitudo/ crassities/ profunditas idem.

Integrum est res tota/ aut rei pars quæ sexagenaria partitione non prouenit.

Minutum est sexagesima integri pars.

Secundum sexagesima pars minuti.

Tertium sexagesima secundi: & ita deinceps.

Caput secundum. Quid sphaera axis poli &c. strictissime perdocet.

Antea quæ aliquis Cosmographiæ noticiam haberi possit/ necessum est ut sphaeræ materialis cognitio nem habeat. Postquod vniuersi orbis descriptione primo a Ptholomeo atque alijs traditam/ & deinde per alios amplificatam/ nuper vero ab Americo Ves-

RVDIMENTA

spatio latius illustratâ facilius intelliget. Igitur sphaera
 (vt eam Theodosius in libro de spheris definit) est **Theo-**
solida & corporea figura vna quidē conuexa supfi **dosius**
 cie contenta/in cuius medio punctus est/a quo om
 nes rectę ad circumferentiam eductę ad inuicē sunt
 equales. Et cum (vt neotericis placet) decē sint sphe
 re cœlestis fit materialis sphaera ad instar octauę (q̃
 quod stellifera sit ^{aut vna aut in vtrabq; lre} aplanes dicitur) ex circulis artifi
 cialiter ad inuicem iunctis per virgulam & axē me
 dium centrum (quę terra est) tangentem cōposita.

Axis sphere/est linea per centrū sphere transiens
 ex vtraq; parte suas extremitates ad sphere circūse
 rentiam applicans: circa quam sphaera/sicut tota cir
 ca axem carri (qui stipes teres est) intorquetur &
 conuertitur/ estq; ipsius circuli diametrus. De quo
 Manlius ita loquitur.

Aera per gelidum tenuis deducitur axis.

Sydereus medium circa quem voluitur orbis.

Poli (qui & cardines & vertices dicuntur) sunt
 puncta cœli axem terminantia/ ita fixa vt nūq; mo
 ueantur sed perpetuo eodem loco maneant. Et quę
 hic de axe ac polis dicuntur ad octauā spheram re
 ferenda sunt. Quoniam in presentiarum materialis
 sphere determinationē/q̃ (vt diximus) octauę sphe
 re similitudinem habet/ suscepimus. Sunt itaq; eo
 rum duo principales/ vnus septentrionalis: qui &
 Arcticus & Borealis appellat/ alter Australis/ quē

Man
 lius.

SPHERAE MATE.

Wort der polz p co ver

Virgil.

j. Georg

Antarticum vocant/ de his Virgilius ait:

Hic vertex nobis semper sublimis/ at illum

Sub pedibus ^{Impetū} stix atra videt manescq; ^{Impetū} profundi.

Nos em̃ in Europa & Asia degētes polū Arcti
cū ppetuo videmus: q̃ sic dicit̃ ab Arcto vel Arctu
ro maiore Vrsā q̃ & Calisto & Elice nominatur &
septētrionales a septē stellis plaustrī/ quæ Triones
vocant̃: & sunt minoris Vrsæ/ quam etiam Cyno
suram appellant. Vnde Mantuanus Baptista.

Trionfo q̄si uero
 q̄s: bono arat̄u
 diti:

In par Baptif.

Carme

Baptif.

Carme

Tu nobis Elice nobis Cynosura/per altum.
Te duce vela damus &c. Itē Borealis & Aquilō-
nicus ab eius mundi parte v̄eto. Naute stellam ma-
ris vocare assueuerunt. Huic oppositus est antarcti-
cus: vñ & nomē sortiit̃. Nam anti græca dictio lati-
ne cōtra significat. Is & Nothicus & Austronothi-
cus dicit̃: atq; a nobis ppter terrę circulū qui est de-
uexus videri nō pōt: sed ab antipodibus (q̃s esse cō-
pertū est) cernit̃. Vbi & ^{pr̄terea} ^{prop̄rijs} orbiter annotādum/ quod
deuexū/rei sphericę tumorē & ventrem significat.
Conuexū ȳo eius cōtrariū est/ & cōcanitatē notat.
Sunt præterea duo alij poli ipsius zodiaci/ duos in
coelo circulos arcticū. s. & antarcticū describentes.
Verū quia zodiaci & arctici atq; antarctici (qui in
coelo sunt circuli) mentionē fecimus: ideo capite se-
quenti de circulis tractabimus.

De circulis coeli.

Caput tertium.

Duplices sunt circuli q̄ & ^{dim/nos} segm̃a ab auctoribus

Platonicum

RVDIMENTA

dicuntur in sphaera & coelo/nō reuera quidē existētes sed imaginabiles:maiores.^{p. 111. r. 12. a} s. & minores.

Maior circulus is est/ qui incōuexa sup̄ficie sp̄heræ descriptus ipsam in duo equa diuidit/horū sunt sex. Aequator. s. Zodiacus/ Colurus equinoctiorū/ Colurus solsticioꝝ/ Meridianus/ & Horizon.

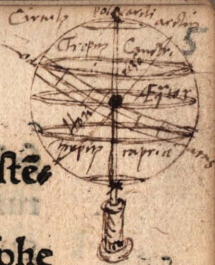
Circulus minor in sphaera est/ qui in eadē sphaeræ superficie descriptus sphaeram minime in duo equa diuidit. Tales sunt quattuor. Arcticus/ Cancrī/ Capricorni/ & Antarcticus. Ita summatim sunt decem de quibus debita serie/ & primo quidem de maioribus/dicemus.

Aequator (qui & primi mobilis cingulus & equinoctialis dicitur) est circulus maior sphaeram in duo æqualia diuidens/ secundum quamlibet sui partem ab utroq; polo æque distans: sic dictus quoniam sole ipsum transeunte (quod bis in anno in principio arietis. s. mense Martio/ & principio librę mense septembri contingit) toto terrarum orbe æquinoctium & dies nocti æqualis est.

Aequinoctiū Marcij/ arietis/ vernale.

Aequinoctiū Septembris/ librę/ autumnale.

Zodiacus/ est circulus maior æquatorem in duobus punctis quę sunt principia arietis & librę/ dirimens/ cuius vna medietatū ad Septentrionē/ altera vero ad Austrum declinat. Ita dictus vel a zodion quod animal significat/ qm̄ duodecim animalia in

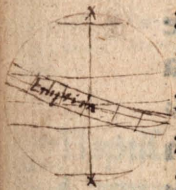
SPHERAE MATE:

se habet/vel a ^{300th} zoe quod est vita: quia oīm inferiorum vita secundū planetarū motus sub ipsa esse di-
guoscit. Latini eū signiferū vocāt: q̄. xij. signa in se
Virgil. ferat. Atq; obliquū circulū. Hinc & Maro infit. Ob-
liquus qua se signorum verteret ordo.

In media zodiaci latitudine circularis linea ipsum
in duo æqua partiēs & vltro citroq; sex latitu. gra.
relinquens intelligit: quā eclipticā vocant/eo quod
nuncq; solis aut lunæ deliquiū & eclipsis cōtingat
nisi eorum vterq; sub ea linea in eodem vel oppo-
sitis gradibus decurrat. In eodem si solare futurum
sit deliquium. In oppositis vero si ipsius lunę. Et sol
semper sub ea linea medius incedit/necq; vltro deu-
at. Luna autem & cæteri planetarum nunc sub ea
nunc citra vel vltra expaciatī vagantur.

Duo sunt in sphaera coluri/ qui solsticia & æqui-
noctia distinguunt. Ita a ^{Colura} Colon græce quod mem-
brum significat/ & vris bobus (quos magnitudine
Elephantum Cæsar cōmentariorū lib. iij. in Herci-
nia silua esse ait) dicti/ quoniā sicut cauda/ bouis mē-
brum/ erecta semicirculum & non completum facit
ita nobis colurus semp̄ imperfectus apparet. Vna
enim medietas videtur/ cum alia sit occultata.

Colurus solsticiorū qui & declinationū dicitur
est circulus maior per principia cancri & capricor-
ni/ p̄ polos eclipticę parit̄ & polos mundi transiens
Æquinoctiorū colurus itidem circulus maior est

RVDIMENTA

per principia arietis ac libře / & mūdi polos trāsies:

Meridianus est circulus maior per punctū verticis & polos mundi transiens. Tales in generalibus nostris tam solido q̃ plano decē gradibus ab inuicem distinximus. Est autē punctū verticis (quod et zenith dicit̃) in cōelo pūctus directe rei suppositus:

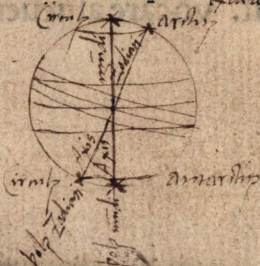
Horizon (quem finitorem quoq̃ dicūt) est sphaeræ circulus maior superius hemispherium (id est dimidiū sphaeræ) ab inferiori diuidens. Estq̃ is in quē sub diūo consistentiū / circūducentiūq̃ oculos videtur obtutus deficere: qui & partem cœli visam a nō visa dirimere cernit. Diuersarū autē regionum varius est horizon: & omnium horizontiū capitis vertex / polus dicitur. Nam tale punctū omniquaq̃ ab finitore atq̃ ipso horizonte æque distat. Et hæc de circulis maioribus / nunc ad minores veniamus.

Circulus arcticus est circulus minor quem polus zodiaci ad motum primi mobilis circa polum mundi arcticum describit.

Antarcticus / est circulus minor quē alter polus zodiaci circa polum mūdi antarcticum causat atq̃ describit. Nuncupamus autem polum zodiaci (de quo etiam superiori capite diximus) punctū vnde cūq̃ ab ecliptica eque distantem. Sunt enim poli zodiaci axis eclipticæ extremitates. Et q̃ta est maxima solis declinatio (de qua mox plura) tanta est poli zodiaci a polo mundi distantia.

Ex Priori libro
Horizon ut dicitur
in manu sed non
est dimidiū sphaeræ
hemispherium ab ipso
finitore. Vnde Cato.

SPHERAE MATE.

Tropicus Cancrī/est circulus minor quem sol in principio cancrī existens ad motū primi mobilis describit/qui & solsticiū estiuū dicitur.

Tropicus Capricornī/est circulus minor quē sol initiū capricornī tenens ad motū primi mobilis describit. Hunc etiam circulum brumę dicimus.

Cæterum quia declinationis mentionē fecimus ideo annotandum.

Declinatio

Declinationē esse quando sol de æquinoctiali ad Tropicum cancrī scandit/vel ad capricornī tropicū a nobis descendit.

Ascensionē pro contrario accipimus/qñ. s. a tropicis æquatori propinquat. Licet a cyros & improprie a quibusdam dicat̃ ascendere quando nobis propinquat/ & descendere cū a nobis discedit. Hactenus de circulis/iā ad spherę Theoricā & latiorē quandam graduum/quibus tales ab inuicem distēt/ speculationem accedamus.

CAPVT QVANTVM

De quadam spherę Theorica secundum graduum rationes.

Sphera coelestis quinq; ligatur circulis principalioribus vno maiore & quattuor minoribus. Arctico. s. cancrī/æquatore/capricornī/& antarctico. E quibus æquator est maior/alij quattuor minores. Hos ipsos vlpotius q̃ intersunt spacia authores **Zonas Virgil.** vocare asueuerūt. Hinc & Virgilius in Georgi. ait.

RVDIMENTA

^{et ubi quinqz zonas dicitur esse} ^{et Zonae} ^{chorus / 160}
Quinqz tenent coelum zonae: quarū vna chorusco

Semper sole rubens / & torrida semper ab igni est

^{Ana} ^{prophe} ^{et una aut altera a hinc aut inde dicitur}
Quam circum extreme dextra laeuqz trahuntur

Cerulea glacie concretæ atqz himbribus atris:

^{Ana} ^{prophe} ^{et una aut altera a hinc aut inde dicitur}
Has inter mediamqz duæ mortalibus ægris

Munere concessæ diuum: & via secta per ambas

Obliquus qua se signorum verteret ordo.

De quarz qualitate in sequentibus plura dicent:

Quia vero supius tetigimus qz polus Zodiaci cir-

cnlum arcticum describat: ideo pro vltiori specu-

latione sciendum hoc de superiori Zodiaci polo

(qui in. 66. gradu &. 9. min. eleuationis situs est at-

qz a polo arctico. 23. gradibus ac. 51. min. distat) in-

telligi oportere.

Vbi & illud nō ignorandum. Gradum tricesimā

signi partem esse. Et signum duodecimam circuli.

At triginta duodecies multiplicata. 360. reddunt.

Quare liquidum euadit quod gradus iterū tricente

sima & sexagesima circuli pars esse definiri posset.

Circulum autem antarcticum polus zodiaci infe-

rior describit: qui in eodem gradu declinationis si-

tus est / & æque a polo antarctico distat sicut inpe-

rior ab arctico.

Tropicū cancri / eclipticæ reflexio / siue maxima

solis versus septentrionem declinatio (quæ ab æqui-

noctiali ad. 23. grad. &. 51. min. sita est) designat.

Tropicū capricorni / alia eclipticæ reflexio / siue

^{Tropos cancri sita. hinc tropicū cancri qz ad 23. grad. 51. min. sita est. hinc tropicū capricorni qz ad 23. grad. 51. min. sita est.}
B

Grad:

Signi:

360. reddunt.

360. reddunt.

360. reddunt.

360. reddunt.

360. reddunt.

360. reddunt.

360. reddunt.

360. reddunt.

360. reddunt.

360. reddunt.

360. reddunt.

360. reddunt.

360. reddunt.

SPHERAE MATE:

maxima solis versus Austrum declinatio (quæ ad totidem gradus sicut prædicta sita est) describit.

*Ampt 30. Subtrahit bis
23 Gra. 0 51. 0 res
manebat 42 0 18*

Distantia inter tropicū cancri & circulum arcticū est. 22. graduum & 18. min. Totidem etiā graduum est distantia inter tropicum capricorni & circulum antarcticum.

Aequatorem/media coeli amplitudo: a polis mundi æque distans/efficit.

Huc vsq; de quinque zonis & earum ab inuicem distantia: consequenter etiam strictim de reliquis quædam trademus.

*Sic Vm quodq; signi
in latitudine sita
est. in longitudine. Ite
30 que 30 si in
12 multitudine 360
producat*

Circulum zodiaci eius ipsius poli ostendunt/a quibus vsq; ad tropicos (id est maximas solis declinationes & solsticia). 22. grad. & 18. min. sunt. Est q; zodiaci latitudo ab ecliptica versus vtrosq; tropicos sex graduum & in vniuersum. 12. grad.

figura sup. p. 100

Coluros declinationū & ascensionū signant solsticia & æquinoctia/hicq; sub polis mundi sese per axem coeli ad angulos rectos sphaerales interfecant. Similiter per æquatorē. Sed p zodiacū æquinoctiorum coluri videntes constituūt angulos obliquos cum per solsticiorum zodiaci rectos causent.

*hor. pariter sine Coralli
um ipm. p. 100
ex horis. Subtrahit p. 100
hor. pariter*

Circulum meridionalem (mobilem quidem) axis idem sub ipsis polis continet.

Horizontis circulū/declarat zenith. Ipsum enim tanq; polus eius superior existēs vbiq; ab eo æque distat. Atq; diuidit idem circulus horizontis/hemis

RVDIMENTA

Spheriū nostrū ab altero per solis ortū & occasum.
His vero qui sub æquinoctiali sunt per utrosq; mū
di polos. Et distat semper zenith in omni horizon
te ab ipsius circūferentia. 90. gradibus qui sunt quar
ta pars circuli. Estq; peripheria horizontis quater
distantiam inter zenith & horizonta superans.

Id demū animaduersione nō est indignum axem
mundi in materiali sphaera diametraliter ab eiusdem
polis per centrum mundi (quæ est terra) transire.

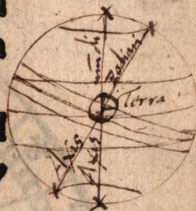
Axis vero ^{Sicut qd in polo mundi} zodiaci in sphaera nō apparet sed intel
ligendus est: & hic axem mundi medium ad angu
los impares siue obliquos in centro intersecat.

Hoc modo in ipsa mundi fabrica mirabilis series
& rerū ordo præcipuus esse videtur: cuius imaginē
veteres astronomi describentes factoris ipsius quā
tum fieri potuit vestigia (qui omnia in numero pon
dere & mensura fecit) sequuti sunt. Nos quoq; ea
de re tractantes / spacij iniquitate sic exclusi vt ratio
minutorum nō vel vix possit obseruari / & si obser
uaretur etiam tedium cum errore gigneret / a plenis
graduum annotationibus circularum positionem
sumemus. Nam non multum distat inter. 51. min.
& plenum gradum qui sexaginta minuta continet
sicuti supradiximus: atq; in libro de sphaera & aliubi
ab harum rerum studiosis examussim declaratur.
Itaq; in figura / quam pro talium intelligentia hoc
loco subiungemus / ipsi bini tropici cancri: scilicet

B ij

Multiplicat namq;
90 p + 360 p

Amphophora

SPHERAE MATE.

maxime solis declinatiōis ab equinoctiali. 22. gradibus distabūt. Quātū & poli ipsius zodiaci/ siue circuli arcticus & antarcticus a polis mūdi sunt distantes sup sexagesimū sextū eleuationis gradum siti.

Polus Arcticus

Polus Antarcticus

RVDIMENTA

De quinque Zonis celestibus/ eandemque
& graduū coeli ad terrā applicatione.

CAPVT QVINTVM

Haecenus breuissime de nouellis Geometrie pri
cipijs/de sphaera/polis/quinque zonis/atque ipsis mū
di circulis/ rerūque talium quadam Theorica diximus:
nūc recto(ni fallor)ordine de applicatione horū cir
culorū & graduū ad ipsam terrā suscipienda deter
minatio venit. Ergo igit sciendū est in terra quinque
plagas per zonas praedictas distingui. vnde & Oui

dus in Methamorphosi ait. *Metamorphosis eo longo transformatio seu missio*
Vtque duae dextra coelum totidemque sinistra

Parte secant zone/ quinta est ardentior illis
Sic onus inclusum numero distinxit eodem

*Comparatio: quae per signi
ficat ut latius sunt de la
ram: Equale hic no est
ma Sed proportionabiliter*

Cura dei: totidemque plage tellure premuntur
Quarū quae media est non est habitabilis est

Nix tegit alta duas/ totidem inter vtriusque locauit
Temperiemque dedit mixta cum frigore flamma.

Et vt res apertior fiat/ quattuor minores circuli
Arcticus/ cancri/ capricorni/ & antarcticus diste

*Demonstratio ma
hemantia.*

minant distinguuntque quinque coeli zonas. Vt (verbi
causa) esto in sequenti figura. a. polus mundi arctio

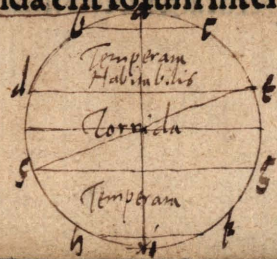
cus. b. c. circulus boreus. d. e. circulus cancri. f. g. cir
culus capricorni. h. k. antarcticus. l. y. o. polus nothio

cus. Erit prima zona. s. Borea arcticaque totū inter. b
a. c. interceptū spaciū/ quae perpetuo frigore rigens

prima Zona

inhabitata est. Secunda erit totum inter. b. c. & d. e.

B iij

SPHERAE MATE.

interceptū spaciū/ temperata atq̃ habitabilis. Tertia totū inter. d.e.f. g. mediū spacium feruore male egreq̃ habitabilis. Sol em̃ illic scđm lineā. f.e. (quæ nobis eclipticā designat) assidua volubilitate gyros ducēs suo feruore eā reddit torridā atq̃ inhabitatā. Quarta est totū inter. f.g. & h.k. spaciū temperata atq̃ habitabilis/ si aquarū vastitas & altera coeli facies id impune sinat. Quinta est totum inter. h.k.i. interclusum spacium frigore semper horrens atq̃ inhabitata.

Habitabil.

De Torrida Zona

Cum autē dicimus aliquā coeli zonā vel habitatā vel inhabitatā/ hāc denotatiōē a simili zona terræ illi coelesti plage subiecta itelligi volumus: & quando habitatam aut habitabilem dicimus/ bene & facile habitabilem. Cum vero inhabitatā vel inhabitabile/ egre difficileq̃ habitabile itelligimus. Sunt em̃ qui exustā torridamq̃ zonā nūc habitāt multi: Vt q̃ Chersonesum aureā incolūt/ vt Taprobanenses/ Aethiopes: & maxima pars terrę semp̃ incognitę nup̃ ab Americo Vespucio repte. Qua de re ipsi us quattuor subiungentur nauigationes ex Italico sermone in Gallicū/ & ex gallico in latium versę. Itaq̃ sciendū quod(vt & subsequēs indicat figura) prima zona q̃ polo arctico proxima est. 23. gradus latitudinis & 51. miñ. habet. *hoc videt̃ a polo sum̃* Secunda quę antarctica atq̃ illi ipsi par est/ totidē: Tertia temperata. 22. & 18. miñ. *Subtrahit̃ a 90. dios. 67. miñ. Zonas. 3. 55. + 2. 3. 67. 18. mi.*

RVDIMENTA

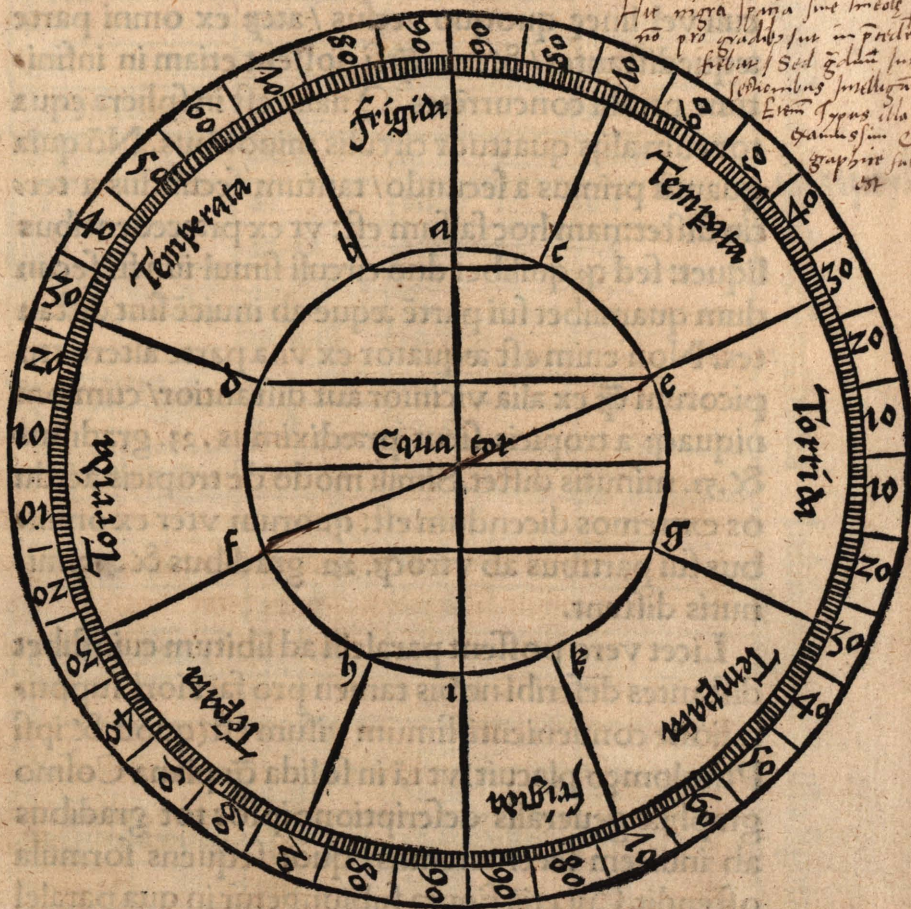
Quarta quæ pars est/totidem:

Quinta & o torrida & media gradus: 27. & 22: mi:

*Addit duas decimas pro gradibus in partibus
Sed gradus sunt
Sed gradus sunt
Sed gradus sunt*

Sed horum quendam typum ponamus.

Polus Arcticus

*Hic nigra spacia sine lineale pon
no pro gradibus in partibus
Sed gradus sunt
Sed gradus sunt
Sed gradus sunt*

Polus Antarcticus

B iij

SPHERAE MATE.

CAPVT SEXTVM

De paralellis.

Amphopha Paralelli (qui ab Almucantharat dicuntur) sunt circuli vel lineę quoquo versus / atq; ex omni parte æquedistantes / & nunq; si possent etiam in infinitum protrahi concurrētes. Qualis est in sphaera equator cum alijs quattuor circulis minoribus. Nō quia quantū primus a secundo / tantum secundus a tertio distet: nam hoc falsum est: vt ex præcedentibus liquet: sed q; quilibet duo circuli simul iuncti secundum quamlibet sui partē æque ab inuicē sint distantes. Non enim est æquator ex vna parte altero tropicorum q; ex alia vicinior aut distantior / cum omniquaq; a tropicis sicut prædiximus. 23. gradibus & 51. minutis distet. Simili modo de tropicis ad duos extremos dicendum est: quorum vter ex omnibus sui partibus ab utroq; 22. gradibus & 18. minutis distat.

Licet vero possent paralelli ad libitum cuiuslibet distantes describi nobis tamen pro faciliiori supputatione conuenientissimum visum est (quod & ipsi Ptholomeo placuit) vt tā in solida q; plana Cosmographiæ geuealis descriptione ipsos tot gradibus ab inuicem secerneremus / quot sequens formula ostendit. Cui etiā figura subiungetur in qua paralellos per terrā vtrinq; ad spheram coeli protrahemus.

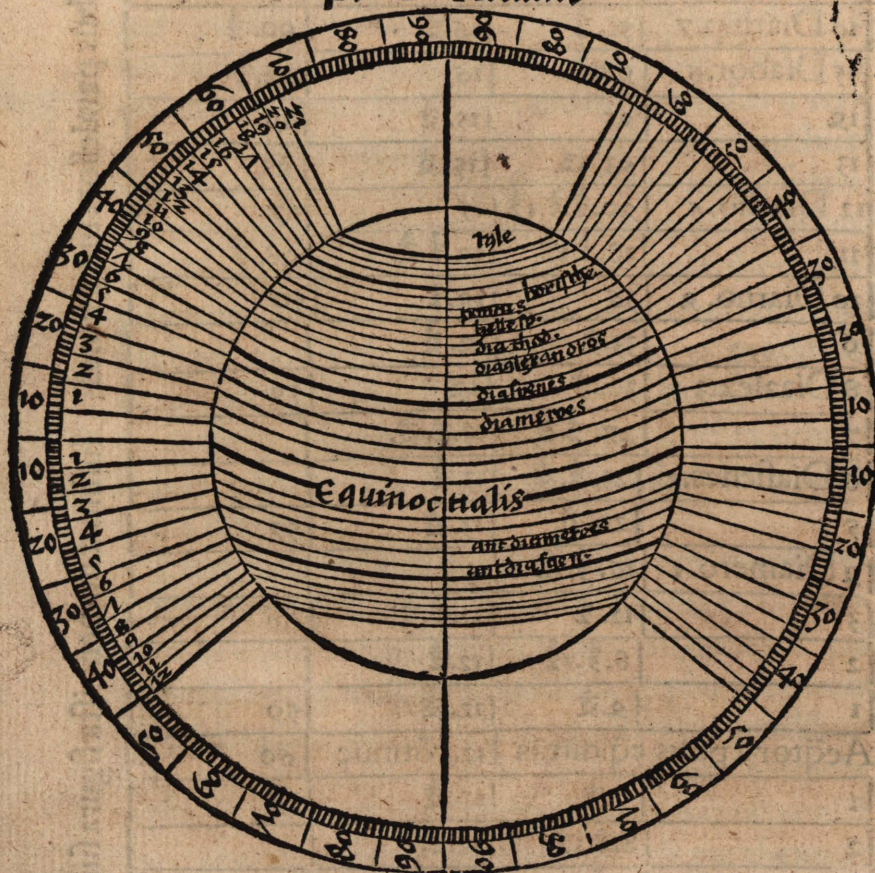
Paralelli ab equat.	gradus coeli	Hore dies rum ma.	Quot milli. fa. gra. vuus
21 Diatiles 8	63	20	28. $\frac{1}{2}$
20	61	19	
19	59	18	23. $\frac{1}{2}$
18	56	17 $\frac{1}{2}$ <small>prole.</small>	$\frac{1}{2}$
17	52	17	37. $\frac{1}{2}$
16 Diarhip. 7	51. $\frac{1}{2}$	16. $\frac{1}{2}$	20. $\frac{1}{2}$
15 Diabor. 6	28. $\frac{1}{2}$	16	22. $\frac{1}{2}$
12	25	15. $\frac{1}{2}$	22
13	23. $1\frac{1}{2}$	15. $\frac{1}{2}$	25
12 Diarho. 5	20. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{3}$. $1\frac{1}{2}$	15	27
11	38. $\frac{1}{2}$. $1\frac{1}{2}$	12. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{2}$.	28. $\frac{1}{2}$
10 Diarho. 2	36	12. $\frac{1}{2}$	50
9	33. $\frac{1}{3}$	12. $\frac{1}{2}$	
8 Diaalex. 3	30. $\frac{1}{3}$	12	52
7	27. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{3}$	13. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{2}$.	
6 Diasienes. 2	23. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{3}$	13. $\frac{1}{2}$	
5	20. $\frac{1}{2}$	13. $\frac{1}{2}$	57
2 Diamero. 1	16. $\frac{1}{3}$. $1\frac{1}{2}$	13	
3	12. $\frac{1}{2}$	12. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{2}$	
2	8. $\frac{1}{3}$. $1\frac{1}{2}$	12. $\frac{1}{2}$	
1	2. $\frac{1}{2}$	12. $\frac{1}{2}$	59
Acq̃tor a polis eḡ distās		12. cōtinuē	60
1	2. $\frac{1}{2}$	12. $\frac{1}{2}$	59
2	8. $\frac{1}{3}$. $1\frac{1}{2}$	12. $\frac{1}{2}$.	
3	12. $\frac{1}{2}$	12. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{2}$	
2 Diameroes.	16. $\frac{1}{3}$. $1\frac{1}{2}$	13	
5	20. $\frac{1}{2}$	13. $\frac{1}{2}$	

Climata cū gradibus parallelorū simul horas
Insinuat numeris ista figura suis:

Para. & cli.	Gradius	Hore	Milliaria
6 Antidiasienes	23. $\frac{1}{2}$	13. $\frac{1}{2}$	52
7	27. $\frac{11}{16}$	13. $\frac{11}{16}$	

Et ita deinceps versus Antarcticū polū. Quod
& subsequens figura cōmonstrat.

polus Arcticus

Polus Antarcticus

RVDIMENTA

De climatibus caput. vii.

Licet clima proprię regio interpretetur/ hoc ta-
men loco spacium terrę inter duas eque distātes ap-
pellatur/ in quo porrectissime diei ab initio climatis
vsq; ad finem dimidię horę variatio est. Et quotū
aliquod clima ab equatore fuerit/ tot semihoris lon-
gissima eius loci dies superat diem nocti æqualem.
Suntq; ipsorum septem gemina: q̄nis ad austrum
nō sit septimum adhuc lustratum. Sed Boream ver-
sus Ptholomeus terram septem semihorarū spacio
hospitalem & habitabilem inuenit: quę septē clima-
ta ab insigni aut vrbe/ aut fluiuo/ aut monte sua no-
mina sunt sortita.

Primū dicitur Dia Meroes/ a dia quod apud grę-
cos per significat/ & casu patrio iungit. Atq; a Me-
roe q̄ est Affricę ciuitas in torrida zona citra equa-
torem. 16. gradibus sita/ in quo paralelo & ipse Ni-
lus esse inuenitur. Eius/ & subsequētium etiā initiū
medium & finem atq; maximę diei in quolibet ipso-
rum horas generale nostrū (pro cuius intelligentia
hæc scribimus) tibi liquido ostendet.

Dia Sienes a Siene Aegipti vrbe/ quod est pro-
uincię Thebaidos principium.

Dia Alexandrias. Ab Alexandria insigni vrbe
Affricę Aegipti Metrōpoli: quam Alexander ma-
gnus condidit: de quo dictū est a poeta. Vnus pel-
leo iuueni non sufficit orbis.

Climata;

SPHERAE MATE.

2 Dia Rhodon/ a Rhodo Asię minoris insula: quę
Rho/ & sui nominis in ea sitam nostra tempestatę clarā
dos ciuitatem habet/ fortiter Thurcarum efferos belli
cosq; impetus sustinentem/ atq; profligantem ge
nerosissime.

5 Dia Rhomes: ab vrbe Europę notissima/ inter Ita
licas maxime clara/ & insigni olim gentiū domitri
ce/ atq; orbis capite/ nūc patris patrū maximi sede.

6 Dia Borischenes/ a magno Scytharū fluuio qui
est quartus ab Histro.

7 Dia Rhipheon/ a Rhipheis mōtibus qui in Sarma
rica Europa insignes sunt ppetua niue candentes.

Ab his insignibus locis per qnq; ferme climatum
lineę medię transeunt septem climata (quę Ptholo
meus posuit) sua sortiuntur nomina.

Octauū Ptholomeus non posuit/ cum illud terre
(quodecunq; est) ipsi incognitum a nuperioribus lu
stratū sit: & dicitur Diatyles/ quod ipsius principiū
(qui est paralellus ab æquatore. 21.) rectissime per
Tylen sit ptenfus. Est antē Tyle septentrionalis in
sula/ de qua Maro noster. Tibi seruiet vltima Tile.

Virgil.

Et hæc de climatibus ab equatore septentrionem
versus. Pari modo dicendū est de eis quę sunt vltra
equinoctialē ad Austrū/ quorū sex cōtraria nomina
habentia sunt lustrata et dici possunt antidia Mero
es/ antidia Alexandrias / antidia Rhodon/ antidia
Rhomes/ antidia Borischenes: a græca p̄ticula anti

RVDIMENTA

que oppositū vel contra denotat. Atq; in sexto cli-
mate Antarcticū versus/ & pars extrema Affricæ
nuper reperta & Zamziber/laui minor/ & Seula
insule/ & quarta orbis pars(quam quia Americus
inuenit Amerigen/ quasi Americi terrā/ siue Ame- Ames
cam nuncupare licet) sitæ sunt. De quibus. Australi rige
bus climatibus hæc Pomponij Mellæ Geographi Pōpo:
verba intelligenda sunt/ vbi ait. Zone habitabiles Mele
paria agunt anni tempora/ verum non pariter. An-
tichthones alteram/ nos alteram incolimus. Illius si-
tus ob ardorē intercedētis plage incognitus/ huius
dicendus est. Vbi animaduertendum est quod cli-
matum quodq; alios q̃ aliud plerumq; foetus pro-
ducat/ cum diuersę sunt naturæ/ & alia atq; alia sy-
derum virtute moderentur. Vnde Virgilins.

Virgil.

Nec vero terrę ferre omnes omnia possunt
Hic segetes/ illic veniunt foelicius vug
Arborei foetus alibi/ atq; iniussa virescunt
Gramia. Nōne vides croceos vt Tāmolos odores
India mittit ebur: mittunt sua thura Sabæi
At Calybes nudi ferrum: virosa q; pontus
Castorea. Eliados palmas Epiros equarum &c.

CAPVT OCTAVVM

De ventis.

Quoniā in superioribus ventorū aliquando in-
cideret memores fuimus (cū. s. polū Boreū/ polum
Nothicum/ atq; id genus alia diximus/ & ipsorum

C

SPHERAE MATE.

cognitio nō nihil momenti/ īmo magnā vtilitatem
ad Cosmographiam habere dignoscitur. ideo hoc
subsequenti capite quēdā de ventis(qui & spiritus
& flatus dicuntur) trademus. Est igitur ventus(vt
a philosophis definitur) exhalatio calida & sicca la-
teraliter circa terram mota &c.

Quia vero sol secundū binos tropicos/ & ipsum
ēqtore triplicē ortū atq; occasum/ estiuālē. s. eqno-
ctialē/ ac hyemalē seruat/ & meridiei sūstiterq; ipsius
septētrionis vtrinq; sint latera/ quarū q̄libet ppriū
ventū habēt: ideo sūmatim. xij. sunt vēti/ tres orien-
tis/ tres occidētis/ totidē meridiei/ & medie noctis
totidē: ex q̄bus q̄tuor q̄ in sequēti formula mediū
locū tenebūt principaliores sunt/ alij minus princī:

		Oriens	Occidens:	
	Collat.	Trop. Canc.	Cecias	Chorus
	Medij.	Aequator.	Subsolanus	Fauoni q & Zephi.
Vento- rum for ma.	Collat.	Trop. Cap.	Eurus qui & Vultur.	Affricus q & Lybs
	Collat.		Meridies	Media nox
			Euronothus	Septētrio
	Medij		Auster/q & Nothus	Aquilo qui & Boreas.
	Collat.		Lybonothus	Trachias q & Circius.

Poetę tñ minus principales (q & collaterales dis-
cunt) p principalioribus ex licētia (vt suus sibi mos
est) vsurpare consueuerunt. Hinc & Ouidius ait, **Ouidi:**

Eurus ad auroram Nabathęaq; regna recessit
Persidę & radijs iuga subdita matutinis.
Vesper & occiduo quę littora sole tepescunt
Proxima sunt Zephiro: Scythiā/septēq; Triones
Horrifer inuasit Boreas/contraria tellus
Nubibus assiduīs/pluuioq; madescit ab austro.

Est autē subsolani aura saluberrima/ quę a sole
purior & subtilior alijs efficitur.

Zephirus caloris & humoris temperiem habēs
montium pruinas resoluit. Vnde est illud Virgilij **Virgil:**
Liquit & putris Zephiro se glęba resoluit.

Austri flatus crebro tempestatū/procellarū/atq;
himbrium pęlagus est. Quare & Nazo insit. Ma **Ouidi:**
didis Nothus euolat alis.

Aglo suo rigore aq; ligat/atq; cōstringit. **Virgil.** **Virgil:**
Et glacię^{alis} hyems aquilonibus asperat vndas. **Gallina**

His de ventis Gallinariū nostrū multę doctrine **rius.**
virū sequētes quattuor edere versiculos memini.

Eurus & Eoo flat Subsolanus ab ortu.
Flatibus occasum Zephirusq; fauonius implent:
Auster in extremis Lybię & Nothus ęstuat oris:
Sudificus Boreas Aquiloq; minatur ab axe.

Et licet venti septentrionales sint natura frigidi/
nihilō tamen minus quando torridam zonam per-

COSMOGRAPHIAE

transeunt/mitigantur:sicut & de Austro torridam
Zonam antea q̃ ad nos veniat transeūte/comper-
tum est. Quod sequentibus versibus insinuat.
Quoq̃ loco prodit gelidus furit Auster/& arctis
Cogit aquas vinculis/at dum per torrida flatu
Sydera transferit/nostros captandus in oras
Commeat:& Boreę seuissima tela retorquet

At contra Boreas nobis grauis/orbe sub imo
Fit ratione pari moderatis leuior alis.

Cætera mox varios qua cursus flamina mittunt
Immutant proprię naturam sedis eundo.

Hucusq̃ de ventis dictū sufficiat/ponamus nunc
harū omniū figurā vniuersalē: in qua sint poli/ axes
circuli cū maiores/tum etiam minores/oriens/occidens/
quinq̃ zonę/gradus lōgitudinis/latitudinis
tam ipsius terrę q̃ coeli/paralleli climata venti &c.

CAPVT NONVM. De quibusdam Cosmographiæ rudimentis.

Omne terrę ambitū ad cœli spacium puncti obti-
nere rationē astronomicis demonstrationibus con-
stat. Ita vt si ad cœlestis globi magnitudinem con-
feratur/nihil spacij prorsus habere indiceat. Et huius
quidem tam exigue in mundo regionis quarta fere
portio est quę Ptholomęo cognita a nobis animā-
tibus incolitur. Atq̃ in tres partes hactenus scissa
fuit. Europam/Affricam/& Asiam.

Henricus Glareanus Henricus Lettori. Salutem

Sagogen hanc / rari de leffer / dum amicus am ex parte speciosum Abissinorum Indiarum multa librassem : deest maxima / quod antea
 edidit emebam / opus inuenio Totius huius habitabilis telluris formulam : Etiam ipse antea id in maximo spatio compingit in
 in redit hic locum habere requirit : for sitis in Vno tabularem & tibi : docti hic procedunt insup ne sine suo careret
 Totius habitabilis formula / Velut ipse in maximo innotat compingit in nos proportionabiliter hic minime in spatio comp
 ximus : huius mundi partes : & quarum Americi terra innotat inuenta : regentes Principes & Sanapas : roles Velut
 ne multa cuncta : in fulgore hic defert : alij suprema veniunt : In rogo Glareanus ama

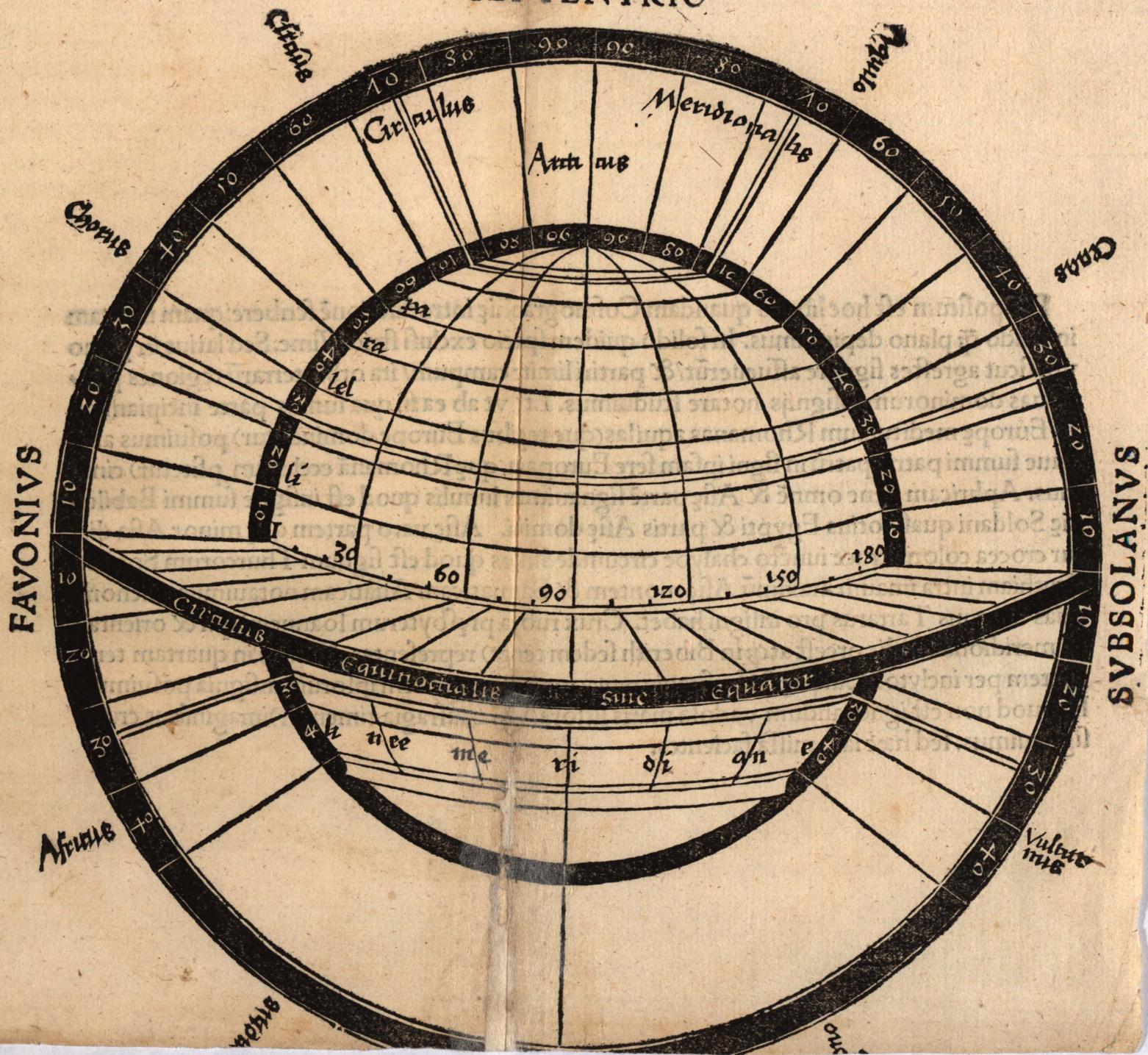
Quicquid hic a lumen
 exortione gradu usq; ad
 terminos spulns comprehendam non ab hi
 nam rebus in uento est non ex quingenta supra
 secundum septimum gradu est ad egiore ad aulm. non ab antea
 lumen inuenit ex rebus Lusitany fessu. Ad borea aut quicquid 63
 lumen super non plemento inuenit inuenit

Glareanus Efformabat : pingit & sperulabamr.

Quicquid hic a lumen
 exortione gradu usq; ad
 terminos spulns comprehendam non ab hi
 nam rebus in uento est non ex quingenta supra
 secundum septimum gradu est ad egiore ad aulm. non ab antea
 lumen inuenit ex rebus Lusitany fessu. Ad borea aut quicquid 63
 lumen super non plemento inuenit inuenit

SEPTENTRIO

PROPOSITUM est hoc libello quandam Cosmographiæ introductionē scribere: quam nos tam in solido q̃ plano depinximus. In solido quidem spacio exclusi strictissime. Sed latius in plano vbi sicut agrestes signare assueuerūt/ & partiri limite campum/ ita orbis terrarū regiones præcipuas dominorum insignijs notare studuimus. Et (vt ab eā qua sumus parte incipiamus) ad Europę medietullum Rhomanas aquilas (quę regibus Europe dominantur) posuimus atq̃ clauē summi patris patrū in signi ipsam fere Europam (quę Rhomanā ecclesiam p̃fitetur) cinxi mus. Aphricam pene omnē & Asię partē signauimus lunulis quod est insigne summi Babilonię Soldani quasi totius Egypti & partis Asię domini. Asię vero partem quę minor Asia dicitur crocea coloris cruce iuncto chalybe circumdedimus quod est signum Thurcorum Soldani Scythiam intra imāum maximū Asię montem & Samaticam Asiaticam notauimus anchoris quas magnus Tartarus pro insigni habet. Crux rubea p̃sbyterum Ioannem qui & orientali & meridionali Indię p̃est atq̃ in Biberith sedem tenet) representat. Deniq̃ in quartam terre partem per inclytos Castilię & Lusitanię reges repertā eorundem ipsorum insignia posuimus. Et quod non est ignorandum vadosa maris littora (vbi naufragia timentur) imaginibus crucis signauimus: sed hæc iam missa facientes.

Europa ab occidente mari Athlantico/ a septē.
Britannico/ ab oriente Thanai/ Meotide palude: &
pōto: a meridie mari mediterraneo clauditur/ habet
q̄ in se Hispaniam/ Galliam/ Germaniā/ Rhetiam
Italiam/ Græciam/ & Sarmatiam. Sic dicta a filia re-
dis Agenoris eius nominis: quę dum virginibus Ti-
rijs comitata in marino littore puellati studio lude-
ret & canistra floribus stiparet/ ab Ioue in thaurū
niueum verso rapta illius tergo insedisse/ & p̄ equo-
ra ponti in Crētā delata terræ contra iacenti no-
men dedisse creditur.

Affrica ab occidente mari Athlantico/ a meridie
oceanō æthiopico/ a septentrione mari mediterræ-
neo/ & ab ortu Nili flumine terminatur. Ea in se cō-
plectitur Mauritanias Tingitanam & Cēsariensem
Libiam interiorem/ Numidiam (quā & Mapaliam
dicunt) minorē Affricā (in qua est Chartago Rho-
mani imperij olim pertinax æmula) Cyreneicam/
Marmaricam/ Lybiam (quo etiā nomine tota Affri-
ca a Libe rege Maurithanię appellatur) æthiopiā in-
teriorē/ ægyptum &c. Et dicitur Affrica quod frigo-
ris rigiditate careat.

Asia (quæ cæteras magnitudine & opibus lon-
gissime vincit) ab Europa Thanai fluuiō/ atq; ab
Affrica Ischmo (qui in australē plagā distentus Ara-
bię & ægypti sinum perscindit) secernit. Hæc prin-
cipalissimas regiones habet Bithiniam/ Gallatiam/

COSMOGRAPHIAE

Capadociam/Pamphiliam/Lidiā/Ciliciā/Armenias maiorem & minorem. Colchiden/Hircaniam Hiberiam/ Albaniam:& præterea multas quas singillatim enumerare longa mora esset. Ita dicta ab eius nominis regina.

Nunc vero & hæc partes sunt latius lustratæ / & alia quarta pars per Americū Vesputium (vt in sequentibus audietur) inuenta est: quā non video cur quis iure vetet ab Americo inuentore sagacis ingenij viro Amerigen quasi Americi terram / siue Americam dicendam: cum & Europa & Asia a mulieribus sua sortita sint nomina. Eius sitū & gentis mores ex his binis Americi navigationibus quę sequuntur liquide intelligi datur.

Hunc in modum terra iam quadripartita cognoscitur: & sunt tres primæ partes cōtinentes: quarta est insula: cum omni quæq; mari circūdata cōspiciatur. Et licet mare vnū sit quēadmodum & ipsa tellus: multis tamen sinibus distinctum/ & innumeris repletum insulis varia sibi noīa assumit: quæ in Cosmographiæ tabulis conspiciuntur: & Priscianus in translatione Dionisij talibus enumerat versibus.

Artemis
Circuit Oceani gurges tamen vndiq; vastus

Qui quis vnus sit/plurima nomina sumit.

Finibus Helperijs Atlanticus ille vocatur

At Boreę qua gens fuit Arma lpa lub armis *Sept 10*
et in
 Dicit illi quod Saturnus in 15 mortuus est. 15

Dieu ille piger ne non satit, idē mortuus est alijs.

Verba Prisciani

Normis est alius minimo quo lumen solis

perfructum: unde radios nam fusi sunt omnes.

Nubibus. C. majoris pumt: minoris granat

COSMOGRAPHIAE

^{Siciliæ} Quæ freta ^{triangulati litoris} Sicaniæ concludit littore curuo
^{Corfina} Insula sed Cynos proprijs ^{quæchyl m. p. d. d. m. m. a. r. i.} pulsatur ab vndis

Mare

Thyrre

Intra fardonium pelagus Celtumq; refusis.

Inde salis tumidus Tyrrheni voluitur æstus

Ad partes vergens australes/ excipit istum

Siculū

^{Siciliæ} Sicaniæ gurgis solis deflexus ad ortus:

Qui procul effusus Pachynis tenditur oris <sup>Alia hanc parthi
en distendit oris</sup>

Ad Cræten summā (quæ prominet equore) rupem:

Qua Gortyna potens medijs qua Phæstos in aruis

Arietis hanc rupem/ simulantem vertice frontem

^{Κριον. ὠστωρον}

Pro merito grai Cui dixere metopon.

<sup>Gargani & lapygi
promontoria Italia</sup>

Hoc mare Gargani concludit lapygis ora:

Adriati

Illinc incipiens extenditur Adria vastus:

cum

Ad Boream penetrans pe lago solemq; cadentē:

Ioniū

Ionus pariter sinus hic perhibetur ab orbe:

Diuidit & geminas diuerlis partibus oras:

Quas tamen extremas cōiungit terminus vnus

Illicū

Ad dexteram partē protenditur Illyris alma:

Post hanc Dalmatiæ populorū martia tellus

Ad Ieuam Ausoniæ porrectus continet Isthmos

Quæ tria circūdant maria vndiq; littore curuo

<sup>Hadria ali. aspi
nū & gnis m. m.
est adu. & g. V. p.</sup>

Tyrrhenum/ Siculam/ necnō simul Adria vastus

Finibus at proprijs exceptant singula ventos

Tyrrhenum Zephyro: Siculum sed tundiū austro:

Adria succurrens Eoo frangitur Euro.

At post Sicaniam tractu diffunditur alto

Syrtis

Ad Syrtim pelagus/ Lybicus quæ cingitur oris:

<sup>quæ Syrtis quære apud
p. l. 2. Tab. Asphir</sup>

RVDIMENTA

^{f. pelagus}
 Maiorem postq̃ minor excipit: equora longe

^{f. Vitis finis}
 Atq̃ sinu gemo resonantia littora pulsant

Finibus a Siculis Creteum tenditur equor

Ad solis veniens ortus Salmonida poscens

^{Orical. Salona}
 Dicitur Eous qui Crete terminus esse.

Post hanc geminū mare vastū fluctibus atris:

Fluctibus Hismarici Boree quod tundi atris.

Quod ruit aduersus celsę de partibus arcti

^{A pharo insula}
 Quod prius est phariū phibet: hoc littora tãgit

Præcipitis casu montis: post vnda secunda

^{ad Syrus parus}
 Sidoniū est pelagus: penetrat qua gurgite pontus

^{ad Syrus parus}
 Illic arctoas ad partes æquore vergens

^{ad Syrus parus}
 Non longe rectus. Cilicum nam frangitur oris.

^{ad Syrus parus}
 Hinc Zephirus poscens veluti draco flectit vndis

Quod iuga montiuagus vastat: siluasq̃ fatigat:

Partibus extremis Pamphilia clauditur isto:

Atq̃ Chelidonię rupes cinguntur eodem

At procul hunc zephyrus finit Patareide summa.

Post hæc arctoas ad partes aspice rursus

^{f. pontum}
 Aegeum superat qui fluctibus equora cunctat:

Dispersas vasto qui gurgite Cycladas ambit

^{f. pontum}
 Terminat hunc imbros pariter Tenedosq̃ coercēs

Angusta trahitur/qua fauce Propontidis vnda

^{anaphrope}
 Asia: quam supra populis distenditur amplis

^{ad meridiam}
 Ad Notiam partem: qua latus ducitur Isthmos:

^{Ad meridiam}
 Threicius sequitur post Bosphorus ostia ponti:

^{Ad meridiam}
 Hoc nullum perhibent terras angustius orbis

^{Ad meridiam}
 D

^{Ad meridiam}
 quinq̃ p̃dictis t̃m Asiã ab Europa diuidit Vnde p̃r. tr. g. Euro.

Mare

Creteū

Phariū

Sidoni

um

Aegeū

bospho

rus.

COSMOGRAPHIAE

^{8. lib.} ^{Bosphorus} ^{Thura} ^{rio.} **Symple** ^{Alia 19 grad.} ^{Euxum} ^{h. Cyaet & Syndemacta dicitur} ^{Symple} ^{Septemvallon} **gades** **Esse fretum dirimens: hic sunt Symplegades arctę**
Panditur hic ponti pelagus Titanis ad ortus

Quod petit obliquo Boream solemq; meatu
Hinc atq; hinc medio percurrunt equore colles:

^{Vide Tabu. 8. Eur} ^{Apud. proto. c. 1. As} **Vnus qui veniens Asię de parte Carambis**

Dicitur australi: sed contra finibus alter
Prominet Europę hunc criu dixere metopon.

Ergo conueniunt aduersi gurgite tanto

Distantes: quantũ ternis transire diebus

^{Dicitur in his manu} ^{scio 2. Theophr} ^{scio ne refert Philo.} ^{li. 1. mag. ep. 1000} ^{Indicis. Sub. epus} ^{pro. 500. mag. 1000} **Eualeat naus: binarum sic equore pontum**

Aspicias similem cornu quod flectitur arcus

Neruo curuati distento dextera neruum

Assimilat: recto trahitur nam linea ductu

Extra quã Boream quo scandit sola Carambis

Sed formam cornu geminatis flexibus edit

Littus: quod pontum cingit sub parte sinistra

Meotis **In quam Meotis penetrans aquilionis ad axes**

Quam Scythię gentes circundant vndicq; ripis

Et matrem ponti perhibent Meotidis vndam.

Scilicet hic ponti vis exit gurgite multo

Thaur: **Cimmeriũ torrens per Bosphoron hic vbi thaurũ**

Cimmeriũ gelidis habitant sub finibus imum

Hęc maris est species splendens hęc forma pfundi.

Est autẽ vt pdiximus mare plenũ insulis e qbus
maximę & pñcipaliores iuxta Ptholomeũ hęc sunt:

Taprobana in mari Indico sub equatore

Albion quę & Britannia & Anglia

RVDIMENTA

Sardinia in mari mediterraneo

Candia quæ & Creta in sinu Aegeo:

Selandia *In Ortano Sarmatiano Quia phoenice. Selandia nominat Regia Parthi*Sicilia *regis Seldi* in mari mediterraneo

Corfyca

Ciprus

Extra Ptholomeum

Madagascar in mari Prasodo

Zamzibar

Iaua in Oceano Indico orientali

Angama

Peuta

Seula

In oceano Indico

Zipangri in Oceano occidentali

Priscia

Hæ sunt ingentes quas cingit Tethyos vnda

Insulæ: adhuc alię diuersis partibus orbis.

Diuerse plures fama latuere minores

Auris difficiles nautis vel portubus aptę

Quarū nō facile est mihi promere noīa versu:

Cæterū vt vnus loci ab altero distantia cognoscere possis poli eleuatio tibi cū primis cōsideranda venit. Annotandū igit paucis quod (vt ex superiori bus liquet) viuētibus sub paralello ægnoctiali vterq; q; polus in horizonte est. Eunti autē ad septentrio nem eo magis subleuat polus quāto plus aliquis ab æquatore discesserit. Quæ poli eleuatio regionum & locorum ab æquatore distantiam demonstrat.

D ñ

Ex dr. Iamido regis

COSMOGRAPHIAE

Quintus
Quintus
500 pedia respice
am am milibus
1000 pedia 2
enat pedia 18000
milliarum vero in
loco 21600 Gt.
manu 1000 am 5400

	101 milian requentem		Gradus	Gradus	Millia.Ital.	Mil.Ger.
Aequa	1	12	60	15		
tor.	12	25	59	14 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$		
Tropi	25	30	54	13 $\frac{1}{2}$		
cus.	30	31	50	12 $\frac{1}{2}$		
	31	41	41	11 $\frac{1}{4}$		
	41 usq ad	51 faciente	40	10		
	51	51	32	8		
	51	63	28	1		
	63	66	26	6 $\frac{1}{2}$		
Circu.	66	10	21	5 $\frac{1}{4}$		
Arcti.	10	80	6	1 $\frac{1}{2}$		
Polus	80	90		0		
Arcti.						

RVDIMENTA

Et ita quoq; ab æquinoctiali versus polos tã an-
tarcticum q̃ arcticum graduũ latitudinis cõtenen-
tia variatur. Quod si scire volueris/ quot ab vno
loco ad alium milliaria sint/ perpende diligenter in
quibus gradibus latitudinis sint talia loca/ & quot
gradus medient/ deinde vide in formula superiori
quot milliaria talis gradus habeat/ & multiplica nu-
merũ milliariũ per numerũ mediorũ graduum/ atq;
milliarium numerus resultabit: quæ cum Italica fue-
rint diuidas per quattuor/ & Germanica habebis.

*lini hor longitudo
Sens. em. 100 de la
ipudu Vbi. Vno 5
dp. 60 milliaria
fulum habebis*

Hec p inductione ad Cosmographiã dicta sufficiãt
si te modo ammouerimus prius/ nos in depingẽdis
tabulis typi generalis nō omnimodo sequutos esse
Ptholomeũ/ p̃sertim circa nouas terras vbi in car-
tis marinis aliter animaduertimus equatorẽ consti-
tuit q̃ Ptholomeus fecerit. Et p̃inde nō debẽt nos
statim culpare qui illud ipsum notauerint. Cõsul-
to em̃ fecimus quod hic Ptholomeũ/ alibi cartas ma-
rinas sequuti sumus. Cũ & ipse Ptholomeus quin-
to capite primi libri. Non omnes continentis par-
tes ob suę magnitudinis excessum ad ipsius perue-
nisse noticiam dicat/ & qualis quemadmodum se
habeant ob peregrinantium negligentiam sibi mi-
nus diligenter traditas/ alias esse quas aliter atq; ali-
ter se habere cõtingat ob corruptiones & mutatio-
nes in quibus pro parte corruisse cognitę sunt. Fuit
igitur necesse (quod ipse sibi etiã faciũdũ ait) ad nos

Notes:

*De hor. Marine. V.
de ptole. li. primo
p̃inde p̃ rono*

Ptholo-
meus.

APPENDIX

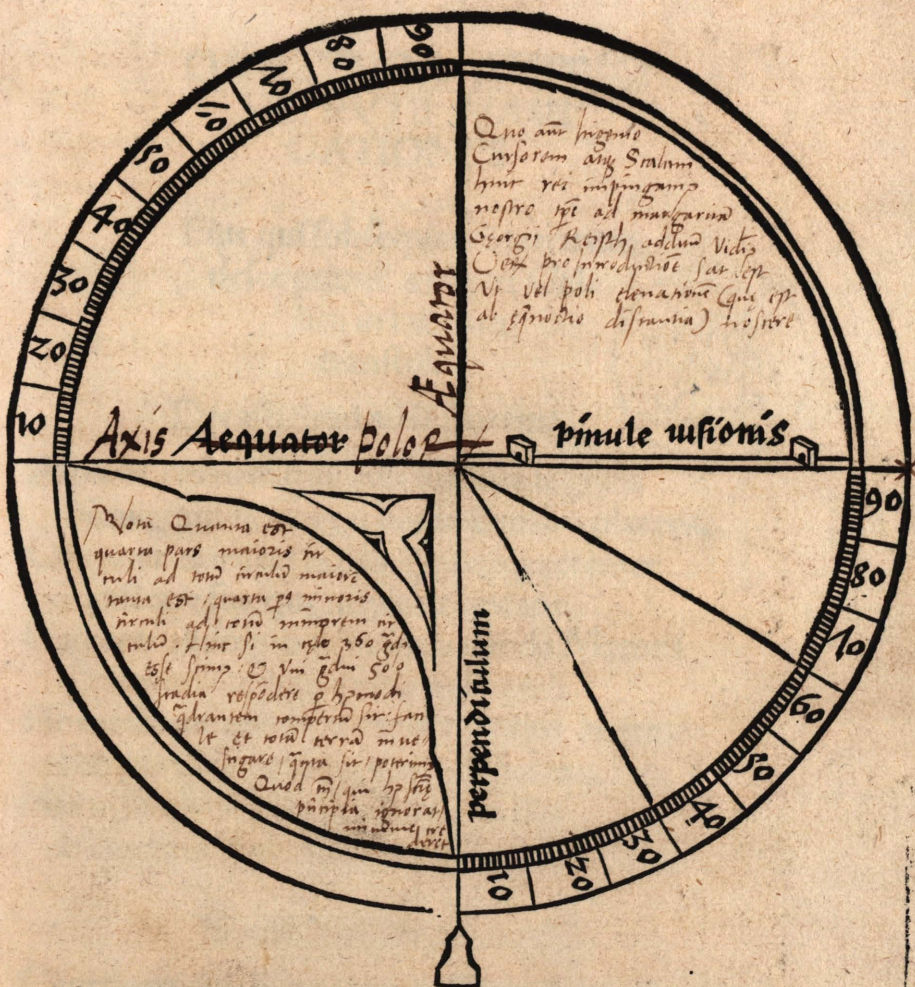
tuas temporis nostri/traditiōes magis intendere. Et
ita quidē temporauimus rem: vt in plano circa nos
tuas terras & alia quēpiam Ptholomeum: in solido
vero quod plano addit descriptionē Americi subse
quentem sectati fuerimus.

APPENDIX

Annectamus adhuc superioribus antea q̃ recep
ptui canamus eleuationis poli atq̃ ipsius zenith ac
cētri horizonis & climatū quadrantē velut parer
gon & quoddam corolariū. Quamuis si recte cons
siderauerimus is quadrans de quo dicemus non sit
ad has res impertinēs. Cosmographū em̃ vel maxi
me poli supra caput eleuationē/zenith/& terrę cli
mata cognoscere oportet. Formatur itaq̃ idem qua
drans hoc pacto. Diuide quēcuncq̃ circulum in par
tes quattuor/ita quod duę diametri se in centro ad
angulos rectos inter secent: quarū vna (quæ altera
sui parte pinnulas habet)axem polorū mundi/ & al
tera equatorem significabit. Deinde eā partē circuli
quę est inter semiaxem pinnulas habentem/ & alte
ram semidiametrum in partes. xc. diuidas/ atq̃ op
positā in totidem/figasq̃ perpendiculū ad centrum
& paratus erit quadrans. Cuius hic est vsus. Verte
eū ita vt p pinnularū foramina polū directe videas
& ad qd' clima atq̃ in quē gradū ppendiculū ceci
derit/eo ipso climate & eleuatiōis gradu tua regio/
quinetiā zenith atq̃ horizonis centrū existit.

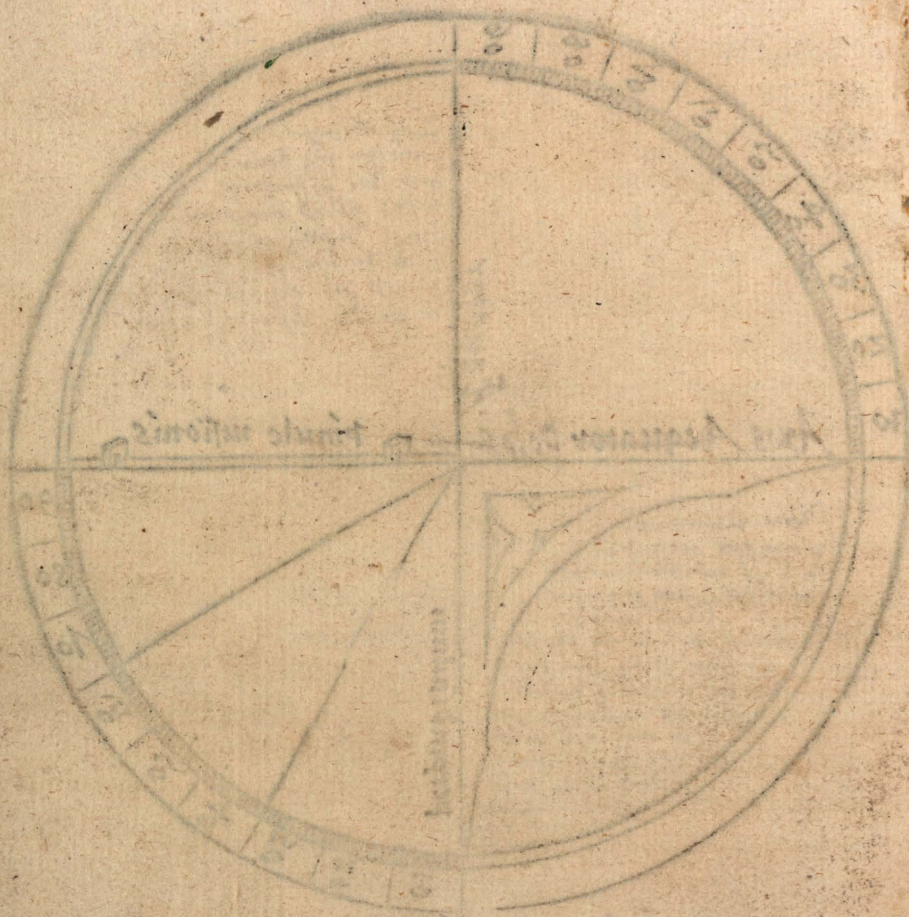
*Quadrans
formatio*

*Quadrans
vsus*

Haecenus exequuti capita pposita / hic ipsas lon
ginqs expaciationes sequeter itroducamus Vespuitij
singulor factor exitu circa institutu tradentes;

Finis introductionis

Placetis expedit caput ppter hic is la loz
 Gress expedit seducter inducimus V. p. p. p.
 Angulor factis exis in hunc modum

Finis introductionis

**QVATTVOR AMERICI
VESPVTH NAVI
GATIONES**

**Eius qui subsequente terrarum
descriptionē vulgari Gale
lico in latinum
transulit.**

Decastichon ad lectorem:

**Aspicias tenuem quisquis fortasse logiam
Nauigium memorat pagina nostra placens;
Continet inuentas horas/gentescq; recenter
Lētificare sua quę nouitate queant.
Hęc erat altiloquo prouincia danda Maroni
Qui daret excelsę verba polita rei.
Ille quot ambiuit freta cantat Troius heros:
Sic tua Vesputi vela canenda forent.
Has igitur lectu terras visurus/in illis
Materiam libra: non facientis opus.**

Item distychon ad eundē

**Cum noua delectent fama testante loquaci
Quę recreare queunt hic noua lector habes:**

o Τίλος,

A

Philesius Vogesigena
Lectori

Nilus Rura papirifero qua florent pingua ^{Syro}
Lacus Et faciunt Lunę magna fluente lacus
Lunę A dextris mōtes sunt lus/Danchis/^{quoq;} Mascha
Ius. Illorum æthiopes inferiora tenent
Dāchis Aphrica cōsurgit quibus ē regionibus aura
mascha Afflans cum Libico feruida regna **Notho:**
æthio. Ex alia populo Vulturnus parte calenti.
Aphri: Indica veloci per freta calle venit.
Libono Subiacet hic equo noctis Taprobana circo:
thus Bassacq; Prasodo cernitur ipsa salo
Vultur. Aethiopes extra terra est Bassamq; marinā
Tapro, Non nota e tabulis o Ptholomę tuis.
bana. Cornigeri zenith tropici cui cernitur hirci
Mare Atq; comes multę funditor ipse aque.
Praso. Dextrorsum imenso tellus iacet equore cincta
Tellus/quam recolit nuda cæterua virum
Pars a Hanc quem clara suū iactat Lusitania regem *
phrice i Inuenit missa per vada classe maris.
uenta. Sed quid plura: situ/gentis moresq; repertę
Ameri Americi parua mōle libellus habet.
ge. Candide syncero voluas hunc pectore lector
Et lege nō nasum Rhinocerotis habens.

Illustrissimo renato Iherusalem & Sicilia
regi/duci Lothoringię ac Barñ. Ame-
ricus Vespucius humilem res-
uerentiam/ & debitam re-
cōmendationem.

Fieri potest illustrissime rex/vt tua maiestas *mihi*
ista temeritate ducatur in admirationem: propterea
quod hasce litteras tam prolixas ad te scribere *hand*
subuerear/ cum tamen sciam te continuo in *regni tui*
consilijs & crebris reipublicę negocijs occupatissi-
mum. Atq; existimabor forte nō mō p̄sumptuosus
sed etiam ociosus: id mihi muneris vendicans, quod
res statui tuo minus conuenientes non delectabili,
sed barbaro prorsus stilo (veluti amusus ab huma-
nitatis cultu alienus) ad Fernandum Castilię regem
nominatim scriptas/ ad te quoq; mittā. Sed ea quā
in tuas virtutes habeo cōfidentia/ & comperta se-
quentiū rerū/ neq; ab antiquis/ neq; neotericis scri-
ptarum veritas me corā t. M. fortassis excusabunt:
Mouit me imprimis ad scribendum presentiū lator
Beneuenutus. M. t. humilis famulus/ & amicus me *Beneuenutus*
us nō poenitendus/ qui dum me Lisbone reperiret
precatus est: vt. t. M. rerū p me quattuor profectio-
nibus in diuersis plagis mundi visarum/ participem
facere vellem. Peregi em̄ bis binas nauigationes ad *III nauiga*
nouas terras inueniendas: quarū duas ex mandato *Duas in omni*
Fernandi inclyti regis Castilię p magnū oceanū sinū.

A ij

Dua in au
stay
 occidentē versus feci/alteras duas iussu Manuelis
 Lusitanię regis ad Austrū. Itaq; me ad id negocij ac
 cinxi sperās q. t. M. me de clientulorū numero non
 excludet: vbi recordabitur q. olim mutuā habueris
 mus inter nos amicitia tpe iuuetutis nrę/cū grāma
 tice rudimēta imbibentes sub pbata vita & doctri
 na venerabilis & religiosi fratris de. S. Marco Fra.
 Georgij Anthonij Vesputij auunculi mei pari mi
 litaremus. Cuius auunculi vestigia vtinā sequi po
 tuissē/alius pfecto (vt & ipse Petrarcha ait) essem
 q. sum. Vt cūq; tñ sit/nō me pudet esse q. sum. Sem
 per em̄ in ipsa v̄tute & rebus studiosis summā ha
 bui delectationē. Quod si tibi hę narrationes omni
 no nō placuerint. dicā sicut Plinius ad Męcenatem
 scribit. Olim facetijs meis delectari solebas. Et licet
 M. t. sine fine in reipublicę negocijs occupata sit: ni
 hilominus tñ tps qñq; suffuraberis: vt has res q.
 uis ridiculas (quę tñ sua nouitate iuuabūt) perlegere
 possis. Habebis em̄ hūce meis lris post curarum fo
 mēta & meditāmēta negociorū nō modicā delecta
 tionē/sicut & ipse sceniculus prius sumptis esculen
 tis odorē dare & meliorē digestionē facere asueuit.
 Em̄ v̄o si plus eq. plixus fuero/veniā peto. Vale.

Lut. de sy
derm. m. f.
h. p. f. d. m.
 Inclytissime rex sciat. t. M. quod ad has ipsas re
 giones mercandi causa primū venerim. Dumq; per
 q. d. rennī reuolutionē i eis rebus negociosus essem
 & varias fortunę mutatiōes animaduernerem/atq;

viderē quo pacto caduca & transitoria bona homi-
nem ad tempus in rotę summo tenerent/ & deinde
ipsum præcipitarent ad imū qui se possidere multa
dicere poterat: constitui mecum varijs taliū rerū cas-
bus exanclatis istiusmodi negocia dimittere/ & me-
orum laborum finē in res laudabiliore ac plus stas-
biles ponere. Ita disposui me ad varias mundi par-
tes contemplandas/ & diuersas res mirabiles viden-
das. Ad quam rem se & tempus & locus oportune
obtulit. Ipse enim Castilię rex Fernādus tunc quatuor
parabat naues ad terras nouas occidentē vers-
sus discooperiendas/ cuius celsitudo me ad talia in-
uestiganda in ipsam societatem elegit. Et soluimus
1497 vigesima die Maij. M. cccc. xcvij. de portu Calicię
iter nostrum per magnum oceani sinū capientes: in
qua profectione. xviij. consumauimus menses/ mul-
tas inuenientes terras firmas/ & insulas pene innum-
merabiles vt plurimum habitatas/ quarū maiores
nostri mentionē nullā fecerūt. Vnde & ipsos ante
quos taliū nō habuisse noticiā credimus. Et nisi me-
moriam me fallat memini me in aliquo legere/ qd' ma-
re vacuum & sine hominibus esse tenuerint. Cuius
opinionis ipse Dantes poeta noster fuit/ vbi duo
deuigesimo capite de inferis loquens Vlissis mortē
confinigit. Quę autem mirabilia viderim/ in sequen-
tium processu. t. M. intelliget.

*fernādus Casti-
lie Rex*

Mēser xviii

*In pua lami cano
xiii mēse d' f' p' r
vdi sub f' p' r' na
v' g' r' o' n' i' o*

A. iij

PRINCIPIVM

TERRARVM insularumq; variarū descriptio
 quarum vestuti nō meminerunt autores/ nuper ab
 anno incarnati domini. M. cccc. xcvj. bis geminis na
 uigationibus in mari discursis/ inuentarum: duabus
 videlicet in mari occidentali per dominū Fernandū
 Castilię/ reliquis vero duabus in Australi ponto p
 dominū Manuelem portugallię serenissimos reges
 Americo Vesputio vno ex nauderis nauigiūq; prę
 sectis precipuo subsequētem ad pręfatū dominum
 Fernandum Castilię regem/ de huiusmodi terris &
 insulis edente narrationem.

ANNO DOMINI. M. CCCC.
 xcvj. xx. mensis Maij die/ nos cū
 iij. consuatię nauibus Calicium
 exeuntes portum/ ad insulas (olim
 fortunatas/ nunc vero magnā Ca
 nariam dictas) in fine occidentis habitati positas in
 tertio climate: super quo extra horizontem earum
 se. xxvj. gradibus cū duobus tertijs/ septentrionā
 lis eleuat polus/ distantesq; ab hac ciuitate Lisbonā
 in qua conscriptum extitit hocce pręsens opuscu
 lum. cc. lxxx. leucis: vento inter meridiem & Lebec
 cium ventū spirante/ cursu primo pertigimus. Vbi
 (nobis de lignis/ aqua/ ceterisq; necessarijs prouidē
 do) consumptis octo fere diebus nos (factā in primis
 ad deum oratione) eleuatis dehinc & vēto traditis

vm
 Vide ad finem huius
 operis. p. 1. Na
 ca. dicitur. xij.
 fibus
Formidate
Canarie

NAVIGATIO

velis nauigationem nostrā per ponentē incipientē
 (sumpta vna Lebecij quarta) tali nauigio trāscurs
 rimus. vt. xxvij. vix elapsis diebus terrę cuidam ap
 plicaremus/ quā firmā fore existimauimus. Distat
 q̃ Canarię magnę ab insulis. M. (vel circiter) leucis:
 extra id quos in zonō torrida habitatū est. Quod
 ex eo nobis cōstitit: q̃ septentrionalem polum ex
 tra huiuscemodi telluris horizontem. xvi. gradibus
 se eleuare/ magisq̃ occidentalem. lxxv. q̃ magnę
 Canarię insulas gradibus existere conspeximus: p
 ut instrumenta omnia monstrabāt. Quo in loco (ia
 ctis de prora anchoris) classē nostrā/ leuca a litto
 re cū media distantē/ restare coegimus: nōnullis so
 lutis phaselis armis & gēte stipatis/ cū quibus ipm
 vsq̃ ad littus attigimus. Quo q̃ primū puenimus:
 gentē nudā scđm littus euntē innumeram percepim
 mus. Vnde non paruo affecti fuimus gaudio. Om
 nes em̃ qui nudi incedere conspicebant: videbant
 quoq̃ ppter nos stupefacti vehemēter esse. Ex eo
 (vt arbitror) q̃ vestitos/ alteriusq̃ effigiei q̃ forent
 nos esse intuiti sunt. Hī postq̃ nos aduenisse co
 gnouerunt/ omnes in propinquū montē quendam
 aufugerunt: a quo tūc nec nutibus/ nec signis pacis
 & amicicię vllis/ vt ad nos accederēt allici potuerūt
 Irruente ỹo interea nocte/ nos classē nostrā male
 tuto in loco (vbi nulla marinas aduersus procellas
 tuta residentia foret) cōsidere timentes; cōuenimus

Lorus p
 mus

16 lat
 345 log

Nuda gēs

Timor de
 classibus

PRIMA

vnā/vt hinc(mane facto) discederemus:exquirere
 mūsꝑ portū quēpiā/vbi n̄ras statione in tuta collo
 caremus naues. Qua de liberatiōe arrepta/nos vē
 to scđm collē spiranti traditis velis/postq̄(visu ter
 ram ipsam sequēdo/atq̄ ipso plage in littore/gētes
 continue percipiendo)duos integros nauigauimus
 dies:locum nauibus satis aptū comperimus.In quo
 media tantū leuca distantes ab arida/cōstitimus/vi
 dimusꝑ tunc inibi innumerabilē gentiū turbā/quā
 nos cominus inspicere/ & alloq̄ desiderantes:ipsas
 met die littori cū cymbis & nauiculis nostris appro
 piꝑuimus: necnō & tunc in terrā exiuimus/ordine
 pulchro.xl.circirer viri huiuscemodi gente se tamē
 a nobis & consortio nostro penitus alienā prēben
 te.Ita vt nullis eāmodis ad colloquiū cōmunicatio
 nēue nostrā allicere valuerimus: p̄ter illis paucos
 quos multos post labores ob susceptos/tandem at
 traximus ad nos dando eius nolas/specula/certos
cristallinos aliacꝑ similia leuia/qui tum securi de no
 bis effecti/conciliatum nobiscū/necnon de pace &
 amicitia tractum venerūt. Subeūte autem interim
 nocte/nos ab illis nosmet expedientes(relictis eis)
 nostras ingressi sumus ad naues. Postea vero sub
 sequentis summo diluculo diei/infinitam in littore
 virorum & mulierum paruulos suos secum vectan
 tium gentem:rursum conspeximus cognouimusꝑ
 multitudinē illa suppellectilem suā secū deferre totā

Comodus portus

*Similia munera
specula*

*In finem mti
m.do*

NAVIGATIO

qualē infra suo locū diceſ. Quorū complures ꝑpri
mū terrę appropiauimus ſemet in equor eproñciēs
tes(cum maximi natatores exiſtant)quantus eſt ba
liſtę iactus nobis venerunt natantes obuiam/ ſuſce
perūt nos humaniter: atq; ea ſecuritate & confidē *familiaritas*
tia ſeiſpos inter nos cōmiſcuerūt ac ſi nobiſcum diu
tius antea cōſueuiſſent & pariter frequētius practi
cauiſſent: pro qua re tūc haud parum oblectati fui
mus. De quorum moribus(quaſ eos habere vidi
mus)hic/quādoquidem ſe cōmoditas offert/ inter
dum etiam interſerimus.

De moribus ac eorum viuendi modis.

Vantum aduerſum eorūq; mores/omnes *Nudi*
tam mares ſcēminę nudi penitus incedunt
tectis/ nō aliter verendis q̃ cū ex vtero ꝑ
dierunt. Hī mediocriſ exiſtentēſ ſtature multū be
ne ꝑportionati ſunt quorū caro ad ruſedinē(veluti
leonū pili)vergit: qui ſi veſtimentis operti mearent
albi(credo)tanq; nos extarēt. Nullos habent in cor
pore pilos ꝑterq; crines q̃s ꝑceros nigreſcētēſq; ge
runt/& ꝑreſertim ſcēminę quę ꝑpterea ſunt tali lō
go nigroq; crine decore. Vultu nō multum ſpeciōſi
ſunt qm̃ latas facieſ tartarijs adſimilatas habēt/ nul
loſ ſibi ſinūt in ſupercilicijſ oculorūꝑe palpebris ac

PRIMA

corpore toto (crinibus demptis) excrescere villos / ob
 id quod habitos in corpore pilos quid bestiale bru
 taleq; reputāt. Omnes tam viri q̃ mulieres siue me
 ando / siue currendo leues admodū atq; veloces ex
 istunt: qm̃ (vt frequenter experti fuimus) ipsę etiam
 mulieres vnā aut duas pcurrere leucas nihili putāt /
 & in hoc nos christicolas / multū pcellunt. Mirabili
 ter ac vltra q̃ sit credibile natāt: multo quoq; meli
 us foemine q̃ masculi quod frequenti experimento
 didicimus / cū ipsas etiā feminas omni prorsus sustē
 tamine deficientes duas in equore leucas pernatāre
 pspeximus. Arma eorū / arcus sunt & sagitte / quas
 multū subtiliter fabricare norunt. Ferro metallisq;
 alijs carent: sed pro ferro bestiarum pisciumue den
 tibus suas sagittas armant / quas etiam (vt fortiores
 existant) vna quoq; sepe p̃gunt. Sagittarij sunt
 certissimi. Ita vt quicquid voluerint iaculis suis feri
 ant: nonnullisq; in locis mulieres quoq; optime sa
 gittatrices extant. Alia etiā arma habent veluti lan
 ceas p̃acutaeque fudes / necnō & clauas capita mi
 rifice laborata habentes. Pugnare potissimū assueti
 sunt aduersus suos alienigenę lingūę confines con
 tra q̃s nullis parcendo (nisi vt eos ad acriora tormē
 ta referuent) multū crudeliter dimicant. Et cū in p̃
 lium p̃perant suas secum vxores (non belligeratus
 ras / sed eorū post eos necessaria perlaturas) ducunt
 ob id q̃ sola ex eis mulier tergo sibi plus imponere

NAVIGATIO

possit/ & deinde. xxx. vel. xl. ~~ve~~ leucis subuehere (p
ut ipsi sepe vidimus) q̃ vir (etiam validus) a terra le
uare queat. Nulla belli capita/ nullo sue p̃fectos ha
bēt/ quinimo (cū eorū quilibet ex se dominus extet)
nullo seruato ordine meant. Nulla regnandi domi
niūue suum extendendi/ aut alterius inordinatē cu
piditatis gratia pugnant: sed veterem solum ob ini
miciciam in illis ab antiquo insitam: cuiusquidē ini
micicię causam interrogati nullā aliā indicāt/ nisi vt
suorū mortes vendicent antecessorū. Hęc gens sua
in libertate viuens/ nulliq; obediens/ nec regē/ nec
dominū habet. Ad prēliū autē se potissimū animāt
& accingunt/ cum eorū hostes ex eis quempiā aut
captiuum detinent aut interemerunt. Tunc em̃ eius
dem captiui interemptiue consanguineus senior q̃
q̃ exurgens: exit cito in plateas & vicos passim cla
mitans inuitansq; omnes & suadens vt cū eo in p̃
liū consanguinei sui necem vindicaturi p̃pererent:
qui omnes cōpassione moti/ mox ad pugnam se ac
tingunt atq; repēte in suos inimicos irruunt. Nulla
iura/ nullamue iusticiam seruant/ malefactores suos
nequaq; puniunt: quinimo nec parentes ipsi/ par
uulos suos edocent aut corripit. Mirabiliter eos
inter sese conquestionari nonnunq; vidimus. Sim
plices in loquela se ostentāt/ verum callidi multum
atq; astuti sunt. Perraro/ & summissa voce loquun
tur: eisdē quibus vtimur accētibus vtentes. Suas vt

PRIMA

plurimū voces inter dentes & labra formātes: alijs
 vtuntur vocabulis q̄ nos. Horū plurimę sunt idio-
 matum varietates/ quoniā a cētenario leucarum in
 centenariū diuersitatem linguarum se mutuo nulla
 tenus intelligētū reperimus. Cōmessandi modum
 valde barbarum retinent/ nec quidem notatis man-
 ducāt horis/ sed siue nocte siue die: quotiens eden-
 di libido suadet. Solo manducantes accumbunt/ &
 nulla mantilia/ nullaue gausapa (cū lineamentis pan-
 nisq; alijs careant) habent. Epulas suas atq; cibaria
 in vascula terrea quę ipsimet cōfingunt/ aut in me-
 dias cucurbitarū testas ponūt. In retiaculis quibus-
 dam magnis ex bombice factis & in aere suspensis
 dormitant: qui modus q̄uis insolitus & asperior
 fortassis videri queat/ ego nihilominus talē dormi-
 tandi modum suauem plurimum iudico. Etenim cū
 in eisdem eorum retiaculis mihi plerumq; dormitas-
 se contigerit/ in illis mihi metipsi melius q̄ in tape-
 tibus quę habebamus esse persensi. Corpore val-
 de mundi sunt & expoliti/ ex eo q̄ seipsos frequē-
 tissime lauant. Et cum egestum ire(quod salua di-
 xerim reuerentia) coacti sunt/ omni conamine ni-
 tuntur/ vt a nemine perspici possint: qui quidem in
 hoc quāto honesti sunt/ tanto in dimittenda vrina
 se imundos inuerecundosq; / tam mares q̄ foemine
 præbent: cum siquidem illos nobiscum loquentes/
 & coram positos sua impudicissime vtinam sepius

NAVIGATIO

eminxisse p̄speximus. Nullam legē/ nullū legitimū
 thori foedus in suis cōnubijs obseruat: quinimo q̄t
 quot mulieres quisq̄ cōcupiscit: tot habere & dein
 illas q̄ncūq̄ volet (absq̄ hoc q̄ id p̄ iniuria aut op̄
 probrio habeāt) repudiare pōt. Et in hac re vtiq̄ tā
 viri q̄ mulieres eadē libertate fruunt. Zelosī parū
 libidinosi vero plurimū extant: magisq̄ scēminē q̄
 masculū: quarū artificia vt insatiabili suē satisfaciant
 libidini hic honestatis gratia subticenda censuimus
 Eē ipse in generandis paruulis scēcundē admodum
 sunt: necq̄ dū grauidē effectē sunt poenas aut labo
 res euitant. Leuissimo minimoq̄ dolore pariūt. Ita
 vt in crastinū alacres sanateq̄ vbiq̄ ambulent: p̄gre
 fertimq̄ post partū in flumē quopiā sese ablutū va
 dunt/ tumq̄ sanē mundateq̄ inde (veluti piscis) ap
 parēt. Crudelitati autē ac odio maligno adeo dedi
 te sunt: vt si illas sui forsitā exacerbauerint viri/ sub
 to certū quoddā efficiūt maleficiū: cū quo p̄ ingenti
 ira pprios foetus in pprijs vteris necāt abortiūtq̄
 deinde: cuius rei occasiōe infiniti eorū paruuli p̄eūt.
 Venusto/ & eleganti p̄portione cōpacto/ corpore
 sunt. Ita vt in illis quicq̄ deforme nullo inspicī mo
 do possit. Et q̄uis disnude ambulent inter scēmina
 tamen earū/ pudibunda sic honeste repōsita sunt/ vt
 nullatenus viderī queant/ p̄terquā regiūcula illa an
 terior/ quā verecūdiore vocabulo pectusculū imū
 vocamus quod & in illis vtiq̄ nō aliter q̄ honeste

*Myranus
 facit nō p̄re
 p̄uolūtibus*

*Pulchra mu
 lieris*

*Pore pudēda
 nō corpore*

PRIMA

natura ipsa vidēdum reliquit. Sed & hoc nec quidē
 curant qm̄ (vt paucis expediā) nō magis in suorū vi
 sione pudendorū mouent/ q̄ nos in oris nostri/ aut
 vultus ostēratione. Admirandā per valde rem du/
 cerent mulierē in eis mamillas/ pulpas velaxas/ aut
 vētrem rugatū ob nimiū partū habentē/ cū omnes
 eque integrę ac solide post partū semp̄ appareāt/ ac
 si nunq̄ peperissent. Hee quidē se nostri cupiētissi/
 mas esse monstrabant. Neminem in hac gente legē
 aliquā obseruare vidimus: nec quidē iudei aut mau
 ri nuncupari solide quęunt: cum ipsis gentilibus aut
 paganis multo deteriores sint. Etenim nō persensie
 mus q̄ sacrificia vlla faciant/ aut q̄ loca orationisue
 domos aliquas habeant: horū vitā (quę omnino vo
 luptuosa est) Epycuriam existimo. Illorum habitae
 tiones singulis ipsis sunt cōmunes/ ipsęq̄ illorū do
 mus campanarum instar cōstructę sunt firmiter ex
 magnis arboribus solidatę/ palmarum folijs desu
 per contectę/ & aduersus vētos & tempestates tu
 tissime/ nonnullisq̄ in locis tam magnę/ vt in illarū
 vnica sexcentas esse personas inuenerimus. In
 ter quas octo populosissimas esse comperimus: sic
 vt in eis essent habitarentq̄ pariter animarū decem
 millia. Octennio quolibet/ aut septennio/ suas se
 des habitationesue transferunt/ qui eius rei causam
 interrogati/ naturale responsum dederunt/ dicen
 tes q̄ phœbi vehemētis estus occasione hoc facerēt

Epinura

NAVIGATIO

ob id q̄ ex illorum longiore in eodem loco residen-
tia aer infectus corruptusq̄ redderetur/ quæ res in
eorum corporibus varias caufaret egritudines/ que
quidem eorum ratio non male sumpta/ nobis visa
est. Eorum diuitiæ sunt variorum colorum anium
plume/ aut in modum lapillorū illorum/ quos vul-
gariter pater noster vocitamus lamine siue calculi/
quos ex pisciū ossibus lapillisve viridibus aut can-
didis faciunt: & hos ornatus gratia sibi ad genas la-
bia vel aures suspēdūt. Alia quoq̄ similia futilia &
leuia pro diuitijs habent/ quæ nos omnino parui
pendebamus. Commutationibus aut mercimonijs
in vendendo/ aut emendo nullis vtuntur / quibus
satis est quod natura sponte sua propinat Aurum
vniones iocalia cæteraq̄ similia/ quæ in hac Euro-
pa pro diuitijs habemus nihil extimāt/immo peni-
tus spernunt/nec habere curant. In dando sic natu-
raliter liberalissimi sunt/ vt nihil quod ab eis expe-
tatur abnegent. Et quemadmodum in dando li-
berales sunt sic in petendo & accipiendo cupidissi-
mi postq̄ se cuiquam amicos exhibuerint. Maxis-
imum potissimumq̄ amicitie sue signum in hoc per-
hibent/ q̄ tam vxores q̄ filias proprias amicis suis
pro libito habendas offerunt/in qua re parens vter
q̄ se longe honoratū iri existimat cum natā eius (&
si virginem) ad concubitū suum quispiam dignatur
& abducit: & in hoc suam inter se amicitia potissi-

*Diuitiæ illæ**Rp**Aurū vniones
iocalia**Amicitia mira*

PRIMA

De sepultura

mum conciliant. Varijs in eorū decessu multiq; modis exequijs vtunt̃. Porro suos nōnulli defūctos in humo cū aqua sepeliunt & inhumant illis ad caput victualia ponētes quibus eos pōsse vesci & alimentari putāt: nullū deinde ppter eos aliū planctū/ aut alias cerimonias efficiētes. Alij qbusdā in locis barbarissimo atq; inhumanissimo sepeliēdi vtunt̃ modo. Quippe cū eorū quēpiam mortis momēto pxi mū autumant: illū eius ppinquiores/ in siluā ingentem quandā deferunt: vbi eū in bombiceis retiaculis illis in quibus dormitant impositū & recubantē ad duas arbores in aera suspendūt/ ac postmodum ductis circa eū sic suspensum vna tota die choreis (irruēte interim nocte) ei aquā/ victūq; aliū/ ex quo quattuor aut circit̃ dies viuere q̃at ad caput apponūt: & deinde (sic inibi solo pēdente relicto) ad suas habitatiōes redeūt: quibus ita pactis si isdē egrotus postea māducet & bibat/ ac inde ad cōualescentiā sanitatēq; redeat/ & ad habitationē ppiā remeet illū eius affines ac ppinqui/ cū maximis suscipiūt cerimonijs. At ppauci sunt qui tā grāde ptereant periculum/ cū eos ibidē nemo postea visitet: qui si tunc inibi forsitan decedūt nullā aliā habēt postea sepulturam. Alios quoq; cōplures barbaros habēt ritus quos euitande plixitatis hic omittimus gratia. Diuersis varijsq; medicaminibus ī suis morbis & egritudinibus vtunt̃/ q̃ sic a nostris discrepāt & discon

De Medicamentis

NAVIGATIO

ueniunt. vt mirarent̃/haud parũ qualiter inde quis
 euadere posset. Nempe(vt frequẽti didicimus expe-
 rientia)cũ eorũ quẽpiã febricitare contigerit/hora q̃
 febris eũ asperius inq̃etat ip̃m in frigentissimã aquã
 immergũt & balneant/postmodũq; p̃ duas horas
 circa ignẽ validum(donec plurimũ caleſcat)currere
 & recurrere cogũt:& postremo ad dormiendũ de-
 ferũt quoquidẽ medicamẽto cõplures eorũ sanitati
 restitui vidimus. Dietis etiã qbus tribus q̃ttuorve
 diebus absq; cibo & potu p̃sistunt) frequentissimis
 vtunt̃. Sanguinẽ quoq; sibi p̃sepe cõminuũt nō in
 brachijs(salua ala)sed ī lumbis & tibiariũ pulpis. Sæ-
 ipsos etiã ad vomitũ cũ certis herbis quas in ore de-
 ferunt medicaminis gr̃a plerũq; puocãt/ & multis
 alijs remedijs antidotisq; vtunt̃/q̃ longũ dinumera-
 re foret. Multo sanguine m̃ltoq; flegmatico humo-
 re habundãt cibariorũ suorũ occasione/ q̃ ex radicio-
 bus/fructibus/herbis/varijsq; piscibus faciũt. Ome-
 ni farris granorũq; aliorũ semine carẽt. Cõmunis ve-
 ro eorũ pastus siue victus siue arborea radix quedã
 est/quã ī fasinã satis bonã cõminuũt/& hãc radicẽ
 qdã eorũ iucha/alij chambi/alij yō ignami vocitãt.
 Alijs carnibus/p̃ter q̃ hoĩm p̃ raro vescunt̃ in quib-
 usquidẽ hoĩm carnibus vorãdis sic inhumani sũt
 & inmansueti:vt in hoc oẽm feralẽ/omnẽue bestia-
 lem modũ supent/ oēs em̃ hostes suos q̃s aut peris-
 mũt aut captos detinẽt tã viros q̃ fẽminas indistin-

febris

Nth. for hnt

Anthropophagi

PRIMA

ēte cū ea feritate deglutiūt vt nihil ferū/ nihilve bru-
 tum magis dici vel inspicī queat/ quosquidē sic efe-
 ros īmanesq; fore/ varijs in locis mihi frequētius cō-
 tigit aspexisse/ mirātibus illis q; inimicos n̄ros sic q;
 q; nequaq; māducāremus. Et hoc p̄ certo maiestas
 vestra regia teneat. Eorū cōsuetudines(quas pluri-
 mas habent) sic barbare sunt/ vt hic nunc sufficien-
 ter satis enarrari nō valeant. Et qm̄ in meis hisce bis
 geminis nauigationibus/ tam varia diuersaq; ac tā
 a nostris rebus & modis differentia perspexi. Idcir-
 co libellū quēpiam(quē quattor dietas siue quattuor
 nauigationes appello) conscribere parauī cōscri-
 psicq; in quo maiorē rerū a me visarū partē distincte
 satis/ iuxta ingenioli mei tenuitatē collegi. Verūta-
 men nō adhuc publicauī. In illo ȳo qm̄ omnia par-
 ticulariter magis ac singillatim tangēt/ idcirco vni-
 uersalia hic solummodo prosequens: ad nauigatio-
 nem nostram priorē perficiendam a qua paulisper
 digressus fueram iam redeo.

IN HOC NAVIGII NOSTRI PRIMOR-
 dio notabilis cōmoditatis res non vidimus/ idcirco
 (vt opinor) q; eorū linguā nō capiebamus/ pręterq;
 nōnullā auri denotantiā/ qd' nōnulla indicia in tellu-
 re illa esse mōstrabant. Heccine ȳo tellus q; ad sui si-
 tū positionēq; tā bona est: vt vix dari melior queat
 Cōcordauimus aut vt illā derelinquētes lōgius na-
 uigationem pducēremus. Qua vnanimitate susce-

op̄ia terra

NAVIGATIO

pta/nos dehinc aridā ipsam collateralit̃ semp̃ sectā-
tes/necnō gyros mltos scalasq̃ plures circueuntes
& interim cū mltis varijsq̃ locor̃ illor̃ incolis cō-
ferentiā habentes/tandē certos post aliqt̃ dies por̃ *Alius locus*
tui cuidā applicuimus/in q̃ nos grandi a periculo al-
titono spiritui cōplacuit eripe. Huius em̃ modi por-
tū q̃primū introgressi fuimus populationē vnā eo-
rū hoc est pagū aut villā sup̃ aquas(vt Venetię)po-
sitā cōperimus/in qua ingentes.xx.edes aut circiter
erant/in modū campanarū(vt pr̃tactū est) effecte
atq̃ sup̃ ligneis vallis solidis & fortibus firmiter fū-
date/pr̃q̃ quarū porticibus leuaticij pōtes porrecti
erant:per quos ab altera ad alteram tanq̃ per com-
pactissimā stratam transitus erat. Igitur huiusmodi
populationis incolę q̃primū nos intuiti sunt mā-
gno ppter nos timore affecti sunt/ q̃ ob rem suos
confestim pontes omnes cōtra nos eleuauerunt/&
sefe deinde in suis domibus abdiderūt. Quam rem
prospectantibus nobis/ & haud parum admiran-
tibus/ecce duodecim eorum lintres vel circiter sin-
gulas ex solo arboris caudice cauatas(quo nauium
genere vtunt̃) ad nos interim per equor̃ aduentare
conspeximus/quor̃ naucleri effigiem nostrā habi-
tūq̃ mirantes ac sese circū nos vndiq̃ circumferen-
tes/nos eminus aspiciebāt. Quos nos quoq̃ ex ad-
uerso prospicientes/plurima eis amicitie signa dedi-
mus/ quibus eos/ vt ad nos in-trepidi accederent/
b n̄

*Aminia
signa*

PRIMA

exhortabamur/ qd' tñ efficere contēpserūt. Quā rē
 nobis p̄cipiētibus mox ad eos remigare incepimus
 q̄ nequaquā nos p̄stolati sunt: quinimo oēs cōfestim
 in terram fugerūt datis nobis interim signis vt illos
 paulisper expectaremus. Ipsi em̄ ex templo reuersu
 ri forent. Tumq̄ in montē quendā p̄perauerūt/ a q̄
 eductis bis octo iuueculis & in lintribus suis p̄fatis
 vna secū assumptis mox x̄sus nos regressi sunt. Et
 post hæc ex iuueculis ipsis q̄ttuor in singulis nauū
 nostrarū posuerūt: quē faciēdi modū nos haud parū
 admirati tūc fuimus/ put vīa satis p̄pendere potest
 maiestas. Cēterūq̄ cū lintribus suis p̄missis int̄ nos
 nauesq̄ n̄ras cōmixti sunt/ & nobiscū sic pacifice lo
 cuti sūt/ vt illos amicos n̄ros fidelissimos esse repu
 taremus. Interea v̄o ecce q̄q̄ ex domibus eorū p̄me
 moratis gens nō modica p̄ mare natitans aduētare
 coepit: quibus ita adueniētibus & nauibus n̄ris iam
 appropinq̄re incipientibus/ nec tñ p̄inde mali qcq̄
 adhuc suspicaremur: rursus ad earūdē domorū eo
 rum fores/ vetulas nōnullas cōspeximus q̄ immani
 ter vociferātes & coelū magnis clamoribus implen
 tes sibimet/ in magne anxietatis in iudiciū p̄prios
 euellēbāt capillos: q̄ res magnā mali suspicionem
 nobis tūc attulit. Tumq̄ subito factū est vt iuuecu
 le illę quas in n̄ris imposuerūt nauibus mox in ma
 re p̄silirent/ ac illi qui in lintribus erant sese a nobis
 elongantes mox contra nos arcus suos intenderēt.

Vide spectant

Ette ette

Venite

Ette imminet

NAVIGATIO

nosq; durissime sagittarēt. Qui vero a domibus p
mare natantes adueniebāt singuli latentes in vndis
lanceas ferebant/ex quibus eorū pditionē cognoui
mus. Et tū nō solū nosmet magnanimiter defende
re/ verū etiā illos grauius offendere incepimus. Ita *Hist. am. 16*
vt plures eorū fascellos cū strage eorū nō parua pfre
gerimus/ & pceñitus in ponto submerferimus: pro
pter qd' reliquis faselis suis cū damno eorū maximo
relictis/p mare natantes omnes in terrā fugerunt in
ter emptis ex eis. xx. vel circiter/ vulneratis v̄o plu
ribus: & ex nostris v̄o quinq; dumtaxat leſis/ q̄ om
nes ex dei gratia incolumitati restituti sunt. Comp
hendimus autē & tunc ex p̄tactis iuueniculis duas:
& viros tres/ ac dehinc domos eorū visitauimus &
in illas introiuimus/ verū in eis quicq; (nisi vetulas
duas & egrotantē virū vnicū) nō inuenimus/ q̄s qui
dem eorū domos igni succendere nō voluimus: ob
id q̄ cōscientiē scrupulū hoc ipsum esse formidaba
mus. Post hęc autē ad naues n̄as cū p̄tactis capti
uis q̄ncq; remeauimus/ & eosdē captiuos/ p̄terq; iu *Captiuus Vena*
uenculas ipsas in compedibus ferreis alligauimus: *serm*
Egdem v̄o iuueniculę captiuorūq; virorū vnus sup
uenienti nocte a nobis subtilissime euaserūt: his ita
q̄ pactis/ sequēti die cōcordauimus/ vt relicto por
tu illo longius scd̄m collem pcederemus/ pcussisq;
lxxx. fere leucis gentē aliā quandam comperimus
lingua & cōuersatione penitus à priore diuersam.

PRIMA

*Aha gens
inuenta*

Conuenimusq; vt classē inibi nostrā anchorare-
mus & deinde in terrā ipsam/cū nauiculis nr̄is acce-
deremus. Vidimus autē tūc ad littus ī plaga gentiū
turbā. iij. M. psonarū vel circiter existere/ q cū nos
appropriare persenserūt nequaq; nos p̄stolati sunt
quinīmo(cunctis q̄ habebāt relictis) oēs in siluas et
nemora diffugerunt. Tum ꝑo in terrā p̄silientes/&
viā vnā in siluas tendentē/q̄tus est baliste iactus/p̄
ambulantes/mox tentoria plura inuenimus quē ibi
dem ad piscandū gens illa tetenderat: & in illis co-
piosos ad de coquendas epulas suas ignes accende-
rat/ac p̄fecto bestias ac p̄les variarū specierū pisces
iam assabat. Vidimus autē inibi certū assari animal
quod erat(demptis alis quibus carebat) serpenti s̄
millimū tamq; brutū ac siluestre apparebat/ vt eius
nō modicū miraremur feritatē. Nobis vero per eas-
dem tentoria longius p̄gredientibus/ plurimos hu-
iuscemodi serpētes viuos inuenimus/qui ligatis pe-
dibus ora quoq; s̄nibus ligata/ne eadē aperire pos-
sent/habebāt/put de canibus aut feris alijs ne mor-
dere queant effici solet. Aspectū tam ferū eadem p̄
se ferūt animalia vt nos illa venenosa putantes nul-
latenus auderemus cōtingere. Capreolis in magni-
tudine:brachio vero cū medio/in lōgitudine equa-
lia sunt. Pedes longos materialesq; multum ac forti-
bus vngulis armatos/necnō & discholorē pellē dis-
uersissimā habēt/nostrūq; ac faciē veri serpētis ges-

*Mirabile
animal*

NAVIGATIO

stant/a quorū naribus vsq; ad extremā caudam fesa
 ra quēdā per tergū sic protendit vt animalia illa ves
 ros serpentes esse iudicaremus/ & nihilominus eis
 gens pfata vescit. Panē suū gens eadem ex piscibus *Rams ex p. si*
 quos in mari piscant efficiunt. Primū em pisciculos
 ipsos inferuenti aqua aliquantis per excoqnūt. De
 inde vero contundunt & cōpstant/& in panes cō
 glutinant quos sup prunas insup torrent & tandē
 inde postea māducant/hosquidē panes pbantes q̄
 bonos esse reperimus. Alia quoq; q̄ multa esculēta
 cibariaq; tam in fructibus q̄ in varijs radicibus reti
 nent q̄ longū enumerare foret. Cum autē a siluis ad
 q̄s aufugerāt nō redirēt, nihil de rebus eorū (vt amo
 plius de nobis securi fierēt) auferre volumus: quia *Nihil de rebus
 eorū auferre*
 imo in eisdē eorū tentorijs p̄mista de reculis nr̄is/ in
 locis q̄ ppendere possent/derelinquentes ad naues
 nr̄as sub noctē repediauimus. Sequēti ȳo die cū ex
 oriri titan inciperet/infinītā in littore gentē existere
 percepimus/ad q̄s in terrā tūc accessimus. Et q̄uis
 se nostri timidos ostēderēt seipsos/ tñ inter nos per
 miscuerūt/& nobiscū praticare ac cōuersari cū se
 curitate ceperūt/ amicos nr̄os se plurimū fore persi
 mulantes/insinuātesq; illic habitatiōes eorū nō esse
 verū q̄ piscandi grā aduenerāt. Et idcirco rogitan
 tes/ vt ad eorū pagos cū eis accederemus: ipsi etem
 nos tanq̄ amicos recipe vellēt/& hāc quidē de no
 bis cōceperāt amicitia/captiuorū illorū duorū quos

PRIMA

tenebamus) occasione/ qui eorū inimici erant. Vifa
autē eorū magna rogādi importunitate cōcordauimus.
xxiij. ex nobis cū illis in bono apparatu cū stabili
mente (si cogeret necessitas) oēs strēnue mori.
Cum itaq; nobiscū p̄ tres extitissent dies & tres cū
eis p̄ plagā terrāq; illā excessissemus leucas/ ad pagū
vnū/nouē dūtaxat domorū venimus: vbi cū tot
tāq; barbaris cerimonijs ab eis suscepti fuimus/ vt
scribere penna nō valeat: vtputa cū choreis & cātis
cis ac planctibus hilaritate & leticia mixtis/necnon
cū ferculis cibarijsq; multis. Et ibidem nocte illa re
quieuiamus/ vbi pprias vxores suas nobis cū omni
pdigalitate obtulerunt/ q̄ quidē nos sic importune
solicitabant vt vix eis dē resistere sufficeremus: post
q̄ aut illic nocte vna cū media die pstitimus/ ingēs
admirabilisq; populus absq; cūctatione stuporeq;
ad nos inspiciedos aduenit: quorū seniores nos q̄q;
rogabāt/ vt secū ad alios eorū pagos (qui longius in
terra erāt) cōmearemus qđ & quidē eis annuimus.
Hic dictu facile nō est q̄ptos ipsi nobis impēderunt
honores. Fuimus autē apud q̄multas eorū popula
tiones/ p̄ integros nouē dies cū ipsis euntes/ ob qđ
nobis nostri q̄ in nauibus remāserāt retulerūt socij
se idcirco plerūq; in anxietate timoreq; nō minimo
extitisse. Nobis autē bis nouē leucis aut circū in eo
rū terra existentibus/ ad naues n̄ras repedare ppo
suimus. Et quidē n̄ro in regressu tam copiosa ex eis

NAVIGATIO

virorū ac mulierū multitudo accurrit/ qui nos vsq̃
 ad mare p̃secuti sunt: vt hoc ipsum mirabile foret.
 Cūq̃ n̄ri quempia ex itinere fatigatū iri cōtingeret:
 ipsi nos subleuabant/ & in suis retiaculis in quibus
 dormitant studiosissime subuehebāt. In transitu q̃
 q̃ flumiū (que apud eos plurima sunt & maxima)
 sic nos cum suis artificijs secure trāsmittebāt: vt nul
 la vsq̃ pericula p̃timeſceremus. Plurimi etiam eorū
 nos comitabant rerū suarū onusti/ quas nobis dede
 rāt/ illas in retiaculis illis quibus dormiūt vectantes
 plumaria videlicet p̃ditia/ necnō arcus mltos/ sagi
 tasq̃ multas/ ac infinitos diuerſorū colorū p̃litacos.
 Alij quoq̃ cōplures supellectilem suā totā ferentes
 aīalia: etiā sua secū ducebāt. Et quiddā admirabilē
 dicā: q̃ is fortunatū se ſcelicēq̃ putabat q̃ in trāſme
 andis aquis nos ī collo dorſo ve ſuo trāſuectare po
 terat. Quāprimū autē ad mare p̃tigimus & faſelos
 nostros cōſcēdere voluimus/ in ipſo faſelorū n̄rorū
 aſcenſu: tāta ipſorū nos cōmitantiū/ & nobiſcū aſcē
 dere cōcertantiū/ ac naues n̄ras videre cōcupiſcen
 tium preſſura fuit: vt noſtri idē faſeli pene p̃ ponde
 re ſubmergerent. In ipſis aut n̄ris eiſdē faſelis recepi
 mus ex eis nobiſcū quotq̃t potuimus: ac eos ad na
 ues noſtras vsq̃ p̃duximus. Tanti etiā illorū p̃ ma
 re natantes/ & vna nos cōcomitātes aduenerūt: vt
 tot aduētare moleſtiuſcule ferremus/ cū ſiqdē plu
 res q̃ mille in n̄ras naues/ licet nudi & inermes in

PRIMA

troiuisſent/apparatum artificiūq; noſtrū/nec nō &
 nauīū ipſarū magnitudinē mirātes. Aſt tūc quiddā
 riſu dignū accidit. Nā cū machinarū/tormentorūq;
 bellicorū noſtrorū quēdā exonerare cōcuperemus:
 & ppter hoc(impoſito igne) machine ipſę horridiſ
 ſime tonuiſſent/pars illorū maxima(audito huiuſce
 modi tonitruo)ſeſe in mare natitans p̄cipitauit:ve
 luti ſolite ſunt rane in ripa ſidentes: q̄ ſi fortalliſ tu
 multuoſum quicq; audiūt/ſeſe in p̄fundū luti latita
 turę imergūt/ quēadmodū & gēs illa tunc fecerunt
 illicq; eorū qui ad naues auſugerāt:ſic tūc p̄terrīti fue
 runt:vt nos facti noſtri noſmet rephēderemus. Ve
 rū illos mox ſecuros eſſe fecimus:nec amplius ſtupi
 doſ eſſe p̄miſimus/ inſinuantes eis q̄ cū talibus ar
 mis hoſtes n̄roſ perimeremus. Poſtq̄ autē illos illa
 tota die in nauibus n̄riſ feſtiuę tractauimus/ ipſoſ a
 nobis abituroſ eſſe monuimus: qm̄ ſequenti nocte
 noſ ab hīc abſcedere cupiebamus. Quo audito/īpī
 cū ſūma amicicia beneuolētiaq; mox a nobis egreſ
 ſi ſunt. In hac gēte eorūq; terra q̄ multoſ eorū rituſ
 vidi cognouiq; in quibuſ hic diutinuſ imorari nō cu
 pio. Cum poſtea noſſe veſtra queat maietas q̄liter
 in quauis nauigationū harū mearū magiſ admiran
 da annotatuq; digniora cōſcripſerim ac in libellum
 vnū ſtilo geo graphico collegerē quē libellū q̄ttuor
 dietas intitulaui & in q̄ ſingula particularit̄ & minu
 tim notaui: ſed haſtenuſ a me nō emiſi ob id q̄ illū

Libro 4

Diſtinctio

Vide de ſtillo ad finē pp. Sicut Torruſ nauigationis

NAVIGATIO

adhuc reuifere collationareq; mihi necesse est. Terra illa gente multa populosa est ac multis diuersisq; animalibus & nostris paucissime similibus vndiq; densissima. Dēptis leonibus/vrsis/ceruis/suibus/capreolisq;/ & dāmis/q̄ & quidē deformitatē quā dā a nostris retinēt/eq̄uis/ac mulis/asinisq;/ & canibus/ac omni minuto pecore(vt sūt oues & similia) necnō & vaccinis armētis pēnitus carēt/ verūtāmē alijs q̄ plurimis variorū generū aīalibus(quę nō facile dixerim) habundantes sunt: sed tñ oīa siluestria sunt: quibus in suis agēdis minime vtunt. Quid plura: Hī tot tantisq; diuersorū modorū ac colorū penarūq; alitibus fecūdi sunt: vt id sit visu enarratūq; mirabile: regio siquidē illa multū amena fructiferaq; est/ siluis ac nemoribus maximis plena/ q̄ oī tpe virēt/ nec eorū vnq; folia fluunt. Fructus etiā innumerabiles & nostris omnino dissimiles habēt. Hęc cīne tellus in torrida zona sita est directe sub parallello qui cancri tropicum describit vñ polus orizontis eiusdē se. xxij. gradibus eleuat in fine climatis secundū. Nobis autē inibi existentibus nos cōtēplatū populus multus aduenit/ effigiem albedinemq; nostram mirantes: quibus vnde veniremus sciscitanti bus: e coelo inuiscende terre gratia nos descendisse respondimus/ quod & utiq; ipsi credebāt: in hac tellure baptisteria fontesue sacros plures instituimus: in quibus eorum infiniti seipsos baptisari fecerunt

Lon Sims
Paras
Voritus

PRIMA

se eorū lingua charaibi/hoc est magnę sapientię vi-
ros vocantes. Et puincia ipsa Parias ab ipsis nūcu-
pata est. Postea autē portū illū terrāq; derelinquen-
tes ac scđm collē transnauigantes & terrā ipsam vi-
su semp sequētes. Dccc.lxx.leucas a portu illo per-
currimus: faciētes gyros circuitusq; interim multos
& cum gentibus multis cōuersantes practicantesq;
Vbi in plerisq; locis aurum (sed nō in grandi copia)
emimus/cū nobis terras illas reperire & si in eis au-
rum foret: tunc sufficeret cognoscere. Et quia tunc
xiiij. iā mensibus in nauigatione nostra pstiteramur
& naualia nostra/apparatusq; nostri/toti pene cō-
sumpti erāt hoīesq; labore pfracti. Communē inter
nos de restaurādis nauiculis nostris (quę aquā vndi-
q; recipiebāt) & repetunda hyspania/inuimus con-
cordiā/in quā dum psteremus vnanimitatē/ ppe-
portum vnū eramus totius orbis optimū: in quē cū
nauibus nostris introeuntes/gentē ibidē infinitā in-
uenimus/quę nos cum magna suscepit amicitia: in
terra autē illa nauiculā vnā cū reliquis nauiculis no-
stris ac dolijs/nouā fabricauimus: ipsasq; machinas
nostras ac tormēta bellica/quę in aquis vndiq; pe-
ne peribāt: in terrā suscepimus/ nostrasq; naues ab
eis exonerauimus: & post hęc in terrā traximus: &
refecimus correximusk; & penitus repauimus. In q̄
re eiusdē telluris incole: nō paruū nobis adiuuamē
exhibuere: quinimmo nobis de suis victualibus ex

xiii. mēses

Portus tōmo
dus

NAVIGATIO

affectu largiti sponte sua fuere/ propter quod inibi
 perpauca de nostris cōsumpsimus: quāquidē rē in-
 genti p beneplacito duximus: cum satis tenuia tūc
 teneremus: cum quibus hyspaniā nostrā nō (nisi in-
 digentes) repetere potuissēmus. In portu autem illo
 xxxvij. diebus pstitimus: frequētius ad populatio-
 nes eorū cum eis euntes: vbi singuli nobis nō parū
 exhibebant honorē. Nobis autē portū eundē exire
 & nauigationē nostrā reflectere concupiscentibus
 conquesti sunt illi gentē quandā valde ferocē & eis
 infestā existere: qui certo anni tempore p viā maris
 in ipsam eorū terrā p insidias ingressi/ nunc p diti-
 rie/ nunc p vim q̄ multos eorum interimerent/ mā-
 ducarentq̄ deinde. Alios v̄o in suā terrā suasq̄ do-
 mos captiuatos ducerēt/ cōtra quos ipsi se vix defē-
 dere possent/ nobis insinuantes gentē illā quādā in
 habitare insulā q̄ in mari leucis centū aut circi⁹ erat:
 Quā rem ipsi nobis cū tāto affectu ac querimonia
 cōmemorauerūt: vt eis ex condolentia magna cre-
 deremus/ pmitteremusq̄ vt de tantis eos vindica-
 remus iniurijs/ ppter qd' illi letantes nō parū effecti
 sese nobiscū vētueros spōte sua ppria obtulerūt: qd'
 plures ob causas acceptare recusauimus/ demptis
 septē/ quos data cōditione recepimus: vt soli in suis
 lintribus in ppria remearēt/ qm̄ reducendorū eorū
 curā suscipe nequaq̄ intendebamus/ cui conditioni
 ipsi q̄ gratāter acquieuerunt. Et ita illos amicos no-

PRIMA

stros plurimū effectos derelinquētes/ab eis absces-
 simus. Restauratis autē reparatisq; ^{Ceridre} ^{B. v. s. l. m.} naualibus nris/
 septē p gyrū maris (vēto inter grēcū: & leuantē nos
 ducēte) nauigauimus dies. Post q̄s plurimis obuia-
 uimus insulis quarū quidē alię habitę/alię x̄o discre-
 tę erāt. Harū igit̄ vni tandē appropinquātes & na-
 ues nostras inibi sistere faciētes/vidimus ibidem q̄
 maximū gentis aceruū: qui insulā illam Ity nūcupa-
 rēt/quibus p̄spectis/ & nauiculis phaselisq; nris vi-
 ris validis/ & machinis tribus/ stipatis/ terrę eidē vi-
 cinus appropinquantes. iij. C. viros cū mulieribus
 q̄m̄tis iuxta littus esse cōspeximus: q̄ (vt de priori-
 bus habitū est) oēs nudi meātes/ corpore strēnuo erāt
 necnō bellicosi plurimū/validiq; apparebāt/cū siq;
 dem oēs armis suis/arcubus videlicet & sagittis/lā-
 ceisq; armati essent/quorū quoq; cōplures parmas
 etiā/quadrataue scuta gerebāt/ quibus sic oportu-
 ne sese p̄muniebāt/vt eos in iaculandis sagittis suis
 in aliquo nō impedirent. Cūq; in phaselis nris terrę
 ipsi q̄tus est sagittę volatus appropriassemus/ oēs
 citius in mare p̄siliunt/ & infinitis emissis sagittis
 sese cōtra nos strēnuē (ne in terrā descendere posse-
 mus) defendere occeperūt. Omnes vero p̄ corpus
 diuersis coloribus depicti: & varijs volucrū pennis
 ornati erant/ q̄s hī qui nobiscū venerāt aspicientes
 illos ad preliandū paratos esse/ q̄tienscūq; sic picti:
 aut auim plumis ornati sunt: nobis insinuauerunt:

hy m̄sula

NAVIGATIO

Instantū aut introitū terrę nobis impedierūt vt *saxia* *Boarda*
 uomas machinas n̄ras in eos coacti fuerimus emit-
 tere/quarū auditu tumultu/impetuq; viso/ necnon
 ex eis plerisq; in terram mortuis decidisse p̄spectis
 oēs in terrā sese receperunt. Tumq; facto inter nos
 cōsilio. xliij. de nobis ī terrā post eos cōcordauimus
 exilire/ & aduersus eos magno aio pugnare/ qd' &
 quidē fecimus. Nā tū aduersum illos in terrā cū ar-
 minis n̄ris p̄siluimus/ cōtraq; illi sic sese nobis oppo-
 fuerūt/ vt duabus ferme horis cōtinuū inuicē gesserūt *Pugna*
 mus bellū/ p̄ter id q; de eis magnā faceremus victo-
 riā/ dēptis eorū p̄paucis/ q̄s balistarij colubrinarij q;
 nostri/ suis interemerūt telis: qd' idcirco ita effectū
 est/ quia seipsos a nobis ac lāceis ensibusq; n̄ris/ sub-
 tiliter subtrahebāt. Verūtñ tāta demū in eos incur-
 rimus violentia/ vt illos cum gladijs mucronibusq;
 n̄ris cominus attigeremus. Quosqdē cū p̄sensissent
 oēs in fugā p̄siluas & nemora cōuersi sūt/ ac nos cā-
 pi victores (interfectis ex eis vulneratisq; plurimis)
 deseruerūt. Hos aut p̄ die illa lōgiore fuga nequaq;
 inseq; volumus/ ob id q; fatigati nimīū tūc essemus
 qn̄ potius ad naues n̄ras cū tāta septē illorū qui no-
 biscū venerāt remeauimus lēti cia: vt tm̄ in se gaudi-
 um vix ipsi suscipere possēt. Seq̄nti autē aduētate die
 vidimus p̄ insulā ipsam: copiosam gentium appro-
 pinquare cateruam/ cornibus instrumentisq; alijs
 (quibus in bellis vtuntur) buccinantem/ qui & quo

PRIMA

quę depicti omnes ac varijs volucrū plumis ornatī
 erāt. Ita vt intueri mirabile foret/ quibus pceptis ex
 inito rursum inter nos deliberauimus consilio: vt si
 gens hęc nobis inimicicias pararet/ nosmet omnes
 in vnū cōgregaremus/ videremusq; mutuo semper
 ac interim satageremus vt amicos nobis illos effice
 remus/ quibus amiciciā nostrā nō recipiētibus: illos
 quasi hostes tractaremus/ ac quotq̃t ex eis cōprehē
 dere valeremus/ seruos nōs ac mancipia ppetua fa
 ceremus/ & tunc armatiores vt potuimus/ circa pla
 gam ipsam ī gyrū nos collegimus. Illi vero(vt puto
 p̃ machinarū nostrarū stupore) nos in terrā tunc mi
 nime phibuerunt exilire. Exiimus igit̃ in eos ī ter
 rā quadrifariā diuisi. lviij. viri singuli decurionē suū
 sequētes/ & cū eis longum manuale gessimus bellū
 Verūtāmē post diuturnā pugnā/ plurimumq; certa
 mē/ necnō interemptos ex eis multos/ omnes in fu
 gā coegimus: & ad vsq; populationē eorum vnam
 p̃secuti fuimus: vbi cōprehēsis ex eis. xxv. captiuis
 eandē eorum populationē igni cōbussimus/ & insu
 per ad naues nōs cum ipsis. xxv. captiuis repedaui
 mus/ interfectis ex eadem gente/ vulneratisq; pluri
 mis/ ex nōs aut̃ interempto dūtaxat vno: sed vulne
 ratis. xxij. qui oēs ex dei adiutorio sanitatē recupe
 rauerunt. Ceterū aut̃ recursum in patriā p nos delibe
 rato ordinatoq; viri septē illi/ qui nobiscū illuc ve
 nerāt: quorū quinq; in p̃missio bello vulnerati ex

NAVIGATIO

titerāt phaselo vno in insula illa arrepto/cū captiuis
septē(quos illis tribuimus) tres videlicet viros/ &
quattuor mulieres in terrā suā cum gaudio magno/
magna viriū nostrarum admiratione regressi sunt:
Nosq; hyspaniē viā sequentes/Caliciū tandē repe-
tiuimus portū:cū. CC. xxij. captiuatis personis. xv:
Octobris die. Anno dñi. M. cccc. xcix. Vbi lētiss-
ime suscepti fuimus/ac vbi eosdē captiuos nros ven-
didimus: Et hęc sunt quę in hac nauigatione nostra
priorē/notatu digniora conspeximus.

Annus

De secundarię nauigationis cursu:

Vantum ad secundarię nauigatiōis cursum
q & ea quę in illa memoratu digna conspexi/
diceť in sequētibz. Eandē igit inchoantes
nauigationē Calicium exiuius portum Anno dñi
M. cccc. lxxxix. xi. Maij die. Quo exitu factu nos
cursum nostrū Campiuiroidis ad insulas arripientes
necnō ad insularū magnę Canarię visum transabeū-
tes in tantū nauigauimus vt insulę cuidā q̄ ignis in-
sula diciť applicaremz/vbi facta nobis de lignis &
aqua p̄uisione/& nauigatiōe nra rursū p̄ Lebec-
cium ventū incepta. Post enauigatos. xix. dies/ter-
rā quandā nouā tandē tenuimus/ quā quidē firmā
existere censuimus cōtra illam de qua facta in supe-
rioribus mētio est/& q̄ quidē terra in zona torida

Anno nō rē
ordina

Lons

SECVNDA

extra lineā equinoctialem ad partē austri sita est: supra quā meridionalis polus se. v. exaltat gradibus/ extra qd' cunq; clima/ distatq; eadē terra a p̄noīatis insulis (vt p̄ Lebeciū ventū cōstabat) leucis. cccc. In q̄ terra dies cū noctibus eq̄les. xxviij. lunij cū sol in cancri tropico est/ existere reperimus. Eandē terrā in aquis oīno submersam/ necnō magnis fluminibus pfusam esse inuenimus/ q̄ & quidē semet plurimū viridē: & p̄ceras altissimasq; arbores habētem mōstrabat: vñ neminē in illa esse tūc p̄cepimus. Tū vero cōstitimus/ & classem nostrā anchorauimus: solutis nōnullis phaselis/ cū qbus in terrā ipsam accedere tentauimus. Porro nos aditū in illā querētes & circū eā sepius gyrātes: ip̄am vt p̄tactū est/ sic fluminū vndis vbiq; pfusam iuenimus: vt nusq; locus esset/ q̄ maximis aquis nō immadesceret. Vidimus tñ interim p̄ flumina ipsa/ signa q̄ multa/ quēadmodū ipsa eadē tellus inhabitata esset/ & icolis multis fecūda. At qm̄ eadē signa cōsideraturi: i ip̄am descendere nequiebamus: ad naues n̄ras reuerti concordauimus: qd' & qdē fecimus. Quibus ab hīc ex anchoratis: postea inter Leuantē & Seroccū ventū: collateralit̄ scd̄m terrā (sic spirāte vēto) nauigauimus/ p̄tentātes sepius interim/ p̄sibus q̄. xl. durātib; leucis/ si in ipsam penetrare insulā valeremus. Qui labor oīs inanis extitit. Cum siqdē illo in latere maris fluxū q̄ a Serocco ad magistralē abibat sic violentū

NAVIGATIO

cōperimus: vt idē mare se nauigabile nō pberet: q̄
 bus cognitis incōueniētibus/consilio facto cōueni
 mus: vt nauigiū nrm p mare ad magistralē reflecte
 remus. Tūq̄ scdm terrā ipsam intm nauigauimus:
 vt tādē portui vni applicaremus: q̄ bellissimā insulā
 bellissimūq̄ sinū quēdā in eius īgressu tenebat/sup
 quē nobis nauigātibus vt ī illū introire possemus: ī
 mēsam in insula ipsa gentiū turbā a mari q̄ttuor leu
 cis aut circi distātē vidimus. Cuius rei grā letati nō
 parū extitimus. Igīt paratis nauculis nris: vt ī eādē
 insulā vaderemus: lintrē quādā in q̄ psone cōplures
 erāt: ex alto mari venire vidimus: ppter qd̄ tūc cō
 uenimus vt eis iuasīs ipsos cōprehēderemus. Et tūc
 illos nauigare & in gyrū (ne euadere possent) circū
 dare ocepimus/q̄bus sua quoq̄ vice nitētibus/vis
 dimus illos (aura tēporata manēte) remis suis oibus
 fursū erectis/q̄si firmos ac resistētes se significare
 velle: quā rē sic idcirco illos efficere putauimus/ vt
 inde nos in admirationē cōuerterēt. Cū yō sibi nos
 cominus appropinq̄re cognouissent: remis suis in
 aquā cōuersis: terrā ysus remigare īceperūt. At tunc
 nobiscū carbasū vnā. xlv. doliorū volatū celerrimā
 educebamus: q̄ tūc tali nauigio delata ē: vt sbito vē
 tū sup eos obtineret. Cūq̄ irruēdi ī illos aduenisset
 cōmoditas: ipsi sese appatūq̄ suū ī phaselo suo ordi
 nate spargētes/ se q̄q̄ ad nauigādū accinxerūt. Itaq̄
 cū eos pterīssēmus tunc fugere conati sunt. At nos
 d ij

SECUNDA

nonnullis tunc expeditis phaselis/validis viris stipa-
 tis:illos tunc cōprehēdere putātes mox in eos incur-
 rimus/cōtra q̄s bis geminis vere horis/nobis nitēti-
 bus/nisi carbasus n̄ra q̄ cursu eos p̄terierat rursū
 sup̄ eos reuersa fuisset/illos penitus amittebamus.
 Cum v̄o ipsi se eisdē nostris phaselis carbasoq̄ vn-
 dicq̄ cōstrictos esse p̄spicerēt: oēs q̄ circi. xx. erant:
 & a terra duabus fere leucis distabāt/in mari saltu
 p̄silierunt. Quos nos cū phaselis nostris tota p̄se-
 quentes die/nullos ex eis (nisi tantūmodo duos) p̄-
 hendere potuimus: alijs oībus in terrā saluis abeūti-
 bus. In lentre autē eorū quā deseruerant/bis gemini
 iuuenes extabant/nō de eorū gente geniti: sed quos
 in tellure aliena rapuerāt/ quorū singulis ex recenti
 vulnere virilia absciderāt/q̄ res admirationē nō par-
 uam nobis attulit. Hos autē cum in n̄ras suscepisse-
 mus nauiculas/nutibus nobis insinuarūt: quēadmo-
 dū illi eos/ab ipsis manducādos abducerūt/indicā-
 tes interim/qd̄ gens hęc tā effera & crudelis/huma-
 narū carniū comestrix Cambali nūcuparet̄. Postea
 autē nos ipsam eorū lentrē nobiscū trahētes/& cum
 nauiculis nostris/cursū terrā eorū versū arripien-
 tes/parūper interim constitimus: & naues n̄ras me-
 dia tantū leuca a plaga illa distantes anchorauimus
 quā in populū plurimū ob errare vidissemus: in illā
 cum ipsis nauiculis n̄ris subito p̄perauimus/ductis
 nobiscū duobus illis/ quos in lentre a nobis inuasa

Cambali

NAVIGATIO

cōprehenderamus. Quā primū autē terrā ipsam pe-
 de cōtigimus/omnes trepidi & seipsos abdituri in
 vicinas nemorum latebras diffugerunt. Tum vero
 vno ex illis q̄s prēhēderamus/abire ^lpmissio/& plu-
 rimis illi amicicię signis/necnon nolis/cymbalis/ac
 speculis plerisq; datis/diximus ei ne ppter nos cete-
 ri qui aufugerāt expauescerēt/qm̄ eorū amicos esse
 plurimū cupiebamus/qui abiens iussa nostra solert̄
 impleuit/gente illa tota. cccc. videlicet fere viris/cū
 feminis multis a siluis secū ad nos eductis. Qui iner-
 mes ad nos vbi cū nauiculis nostris eramus omnes
 venerūt/& cū quibus tunc amiciciā bonā firmaui-
 mus. restituto quoq; eis alio quem captiuū teneba-
 mus/& pariter eorū lintrem quā inuasēramus p̄ na-
 uiū nostrarū socios/apud quos erat/eis restitui mā-
 dauimus. Porro hęc eorū linter/quę ex solo arboris
 trunco cauata:& multū subtiliter effecta fuerat/longa.
 xxvi. passibus & lata duobus brachijs erat. Hęc
 cū a nobis recuperassent & tuto in loco fluminis re-
 posuissent omnes a nobis repente fugerūt/nec nos
 biscū amplius cōuersari voluerūt. Quo tam barba-
 ro facto comperto/illos male fidei maleq; conditio-
 nis existere cognouimus. Apud eos aurū dūtaxat
 pauculum:quod ex auribus gestabant vidimus. Ita
 q; plaga illa relicta & secundū eam nauigatis. lxxx.
 circiter leucis stationē quādam nauiculis tutam res-
 perimus: in quā introeuntes/tātas inibi cōperimus

SECVNDA

gentes: vt id mirabile foret. Cum quibus facta amicitia iniuimus: deinde cum eis ad plures eorū pagos vbi multum secure/multūq; honeste ab eis suscepti fuimus: & ab eis interim. cccc. vniones vnica nola emimus: cum auro modico quod eis ex gratia cōtulimus. In hac terra vinū ex fructibus sementibusq; expressum: vt ciceram ceruissiamve albam & rubentē bibunt: melius autē ex myrre pomis valde bonis confectum erat/ex quibus cum multis q̄bonis alijs fructibus gustui sapidis: & corpori salubribus habundanter comedimus / propterea q̄ tempestiue illuc adueneramus. Hęc eadem insula eorum rebus suppellectilive q̄multum habundans est/ gensq; ipsa bone conuersationis/ & maioris pacificentie est/ q̄ vsq; alibi reperimus aliā. In hoc portu. xvij. diebus cum ingenti placito perstitimus/ veniētibus quotidie ad nos populis multis/ nos effigiemq; nostram & albedinem necnon vestimēta armaq; nostra/ & nauium nostrarum magnitudinē admirātibus. Hī etiam nobis gentem quandam eis infestam/ occidentem versus existere retulerunt/quę gens infinitā habebant vnionum quantitatē/quot q; quos ipsi habebant vniones eisdem inimicis suis in belligerationibus aduersus eos habitis abstulerant: nos quoq; & quēadmodū illos piscarent/ & quēadmodū nascerent edocentes/quorū dicta vera pfecto esse cognouimus: put & maiestas vestra posthęc amplius

Gut spil

Pisano Vnionum

NAVIGATIO

intelligere poterit. Relicto autē portu illo: & scđm
 plagā eandē in quā cōtinue gentes affluere pspicie
 bamus/cursu nostro pducto/portū quendā aliū re
 ficiende vnius nauiculę nostrę grā subiuiimus/in q̄
 gentē multā esse cōperimus/cū quibus nec vi/nec
 amicitia cōuersationē obtinere valuimus/illis si qñ
 c̄p in terrā cū nauiculis nr̄is descēderemus/se cōtra
 nos aspere defendētibus/& si qñq; nō sustinere nō
 valerēt in siluas aufugientibus:& nos nequa c̄p ex
 pectātibus: quorū tantā barbariē nos cognoscentes
 ab eis exhinc discessimus. Tuncq; inter nauigandū
 insulā quandā in mari leucis a terra.xv. distātē vidi
 mus quā si in ea populus quispiā esset inuisere con
 cordanimus. In illā igit accelerātes quandā inibi in
 uenimus gentē/quę oīm bestialissima simplicissima
 q; omniū quoq; gratiosissima benignissimaq; erat
 cuiusquidē gentis ritus & mores eiusmodi sunt.

Loms

De eiusdem gentis ritu & moribus.

I vultu ac gestu corporis brutales admo
 dum extant/singuliq; maxillas herba qua
 viridi introrsum repletas habebāt/quā pe
 cudum instar vsq; ruminabāt/ ita vt vix quicq; elo
 qui possent/quorū q; singuli ex collo pusillas sicca
 tasq; cucurbitas duas/ alterā herba ipsā quam ī ore
 tenebant/ alterā vero farina quadam albida/gipso
 d iij

SECUNDA

minuto simili plenā/ gerebant/ habito bacillo quo
 dam/quē in ore suo madefactū masticatumq; sepius
 in cucurbitam farrina repletā mittebant:& dein
 de cum eo de eadem farrina extrahebant:quam sibi
 post hęc in ore vtrimq; ponebant herbā ipsam quā
 in ore gestabant eadē farrina respergitando/& hoc
 frequentissime paulatimq; efficiebant:quam rē nos
 admirati/illius causam secretūq; / aut cur ita facerēt
 satis nequiuimus cōprehēdere. Heccine gens (vt ex
 perimēto didicimus) ad nos adeo familiariter adue
 nit/ ac si nobiscū sepius antea negociati fuissent &
 longēuam amiciciā habuissent. Nobis autē per pla
 gam ipsam cum eis ambulantibus colloquētibusq;
 & interim recentē aquam bibere desiderātibus/ ipsi
 per signa/ se talibus aquis penitus carere insinuan
tes/ vltro de herba farinaq; quam in ore gestabant
offerebant/ propter quod regionem eandem aquis
deficientem/ q; q; vt sitim subleuarent suam herbā
farinam talem in ore gestarent intelleximus. Vnde
factum est: vt nobis ita meantibus/ & circum pla
gam eandem vna die cum media illos concomitan
tibus/ viuidam aquam nusq; inuenerimus/ cognos
uerimusq; q; ea quam bibebāt aqua ex rore/ noctu
super certis folijs: auriculis asini similibus decidente
collecta erat. Quequidē folia eiusmodi rore: noctu
no tempore se implebant/ ex quo rore qui optimus
est/ idem populus bibebat: sed tamen talibus folijs

Terra aquis
 Carinis

Ros

NAVIGATIO

plera eorūq; loca deficiebant. Heccine gens victus
 alibus quę in terra solida sunt/penitus carent/ quin
 immo ex piscibus q̄s in mari piscantur viuūt. Etem̃
 apud eos (qui magni piscatores existunt) piscium
 ingens habūdat copia/ex quibus ipsi plurimos tur
 tures ac q̄ bonos pisces alios plures vltro nobis ob
 tulerūt. Eorum vxores herba quam in ore viri ipsi
 gerebant/ nuscq; vtebantur. Verum singule cucure
 bitam vnam aqua impletam/ex qua biberent habe
 bant. Nullos domorū pagos/nullave tuguria gens
 hec habent/pręterq; folia grandia quedam/sub qui
 bus a solis feruore: sed non ab ymbribus se prote
 gunt/propter quod autumabile est/q̄ parum in ter
 ra illa pluitet. Cum autē ad piscandum mare adie
 rint/folium vnū adeo grande secum quisq; piscatu
 rus effert/vt in illo in terram defixo/& ad solis mea
 tum versato/sub illius vmbra aduersus estū totum
 se abscondat. Haccine in insula/ q̄ multa variorū ge
 nerum animalia sunt/quę omnia aquam lutulētā
 bibunt. Vidētes autē q̄ in ea cōmodi nihil nascisce
 remur/nos relicta illa/aliā quandā insulā tenuimus:
 in quam nos ingredientiē/& recentem vnde bibe
 remus aquā inuestigantes/putantes interim ipsam
 eandem terram a nullis esse habitatā/ propterea q̄
 in ea neminē inter adueuiendum p̄spexeramus/dū
 per arenā deambularem/ vestigia pedum q̄mas
 gna nonnulla vidimus/ ex quibus censuimus q̄ si

*mū um dū
grūn*

d v

Insula
SECUNDA

eisdē pedibus reliqua membra respondebant/ homines in eadem terra grandissimi habitabant. Nobis autē ita p̄ arenam deambulantibus/ viam vnā in terrā ducentē comperimus/ secundum quam. ix. de nobis euntes/ insulam ipsam inuifere parauimus ob id q̄ non cōspaciosam illam/ nec cōmultas in ea habitare gentes existimauius. Pererrata igitur secundum eandem viā: vna fere leuca/ quinq; in conualle quadam(quę populate apparebant) vidimus casās/ in quas introeuntes quinq; in illis reperimus mulieres/ vetulas videlicet duas & iuuenulas tres que quidem omnes sic statura p̄ceres erāt/ vt inde valde miraremur. Hę autē protinus vt nos intuite sunt/ adeo stupefactę p̄manferūt: vt aufugiendi animo penitus deficerēt. Tumq; vetulę ipsę lingua eorū nobiscū blandiuscule loquētes/ & sese omnes in casam vnā recipiētes/ p̄ multa nobis de suis victualibus obtulerūt. Eedē v̄o omnes/ longissimo viro statura grandiores erant/ & quidē ēque grādes/ vt Franciscus de Albicio/ sed meliore q̄ nos sumus p̄ portiōe compactę. Quibus ita compertis/ posthęc vna conuenimus: vt iuueculis ipsis p̄ vim arreptis eas in Castiliā quasi rem admirandā abduceremus/ in qua deliberatione nobis existētibus/ ecce. xxxvi. vel circiter viri: mlti q̄ femine ipse altiores: & adeo egregię cōpositi: vt illos inspicere delectabile foret casam ipsam introire occeperūt/ p̄pter quos tanta

Gigantum
NAVIGATIO

43

tūc affecti fuimus animi turbatione: vt satius apud
nauculas n̄ras q̄ cū tali gente esse duxissemus. Hī
etē ingentes arcus & sagittas necnō & sudes p̄ti-
casue magnas instar clauarū ferebāt/ qui ingressi lo-
quebantur quoq̄ inter se mutuo: ac si nos compre-
hendere vellēt. Quo tali periculo percepto/ diuersa
etiā int̄ nos tūc fecimus cōsilia. Vnis vt illos in ipsa
eadē casa inuaderemus: alijs v̄o nequaq̄: sed foris
potius & ī platea: & alijs vt nusq̄ aduersus eos pu-
gnam quereremus/ donec q̄d agere vellēt intelligen-
remus asseuerantibus. Inter q̄ consilia/ casam illā si-
mulate exiuius: & ad naues n̄ras remeare ocepi-
mus: ipsiq̄ (q̄tus est lapidis iactus) mutuo sp̄ loquē-
tes nos insecuti sunt/ haud minore q̄ nos (vt autu-
mo) repediātes formidine/ cū nobis manētibus ipsi
quoq̄ eminus manerent/ & nisi nobis ambulanti-
bus nō ambularēt. Cum v̄o ad naues nostras perti-
gissemus: & in illas ex ordine itroiremus/ mox oēs
in mare profilierunt/ & q̄ multas post nos sagittas
suas iaculati sunt: sed tūc eos pp̄aucū metuebamus
Nā tū machinarē n̄rā: duas ī eos (potius vt terre
rent q̄ vt interirēt) emisimus: quarūquidē tumultu
p̄cepto: oēs cōfestim ī mōtē vnū pp̄iquū fuga abie-
rūt: & ita ab eis erepti fuimus discessimusq̄ p̄it. Hī
oēs nudi (vt de p̄orib̄ hītū est) eunt. Appellauimus
q̄ insulā illā gigātū (ob p̄ceritatē eorū) insulā. Noī
aut̄ vl̄cius & a terra paulo distātius trāsremigātibus

Boarda

SECUNDA

sepius interdum cum eis pugnasse nobis accidit: ob id q̄ quicq̄ a tellure sua sibi tolli nequaq̄ permitte re vellent. Et vtiq̄ quidem repetundę Castilię propositum iam nobis in mentem subierat/ ob id potissimum/ q̄ vno iam fere anno in mari perstiteramus nec nisi tenuem alimentorū necessariorūq̄ aliorum munitionē retinebamus. Quę & quidē adhuc ex vehementibus (quos pertuleramus) solis caloribus iā cōtaminata inquinataq̄ erāt/ cū ab exitu nostro a Campiuiroidis insulis vsq̄ tunc/ cōtinue per torridam nauigauissemus zonam/ & transuersim per lineam æquinoctialem bis: vt præhabitu est. In qua quidem voluntate nobis perseverantibus: nos a laboribus subleuare nostris sanctifico cōplacuit spiritui. Nempe receptum quempiam pro rursus nouādis naualibus nostris/ nobis quęrentibus/ ad gentē quandam peruenimus/ quę nos cū maxima suscepit amicitia/ & quasquidem vnionū perlarūve orientalium comperimus in numero maximo tenere/ ppter quod. xlvij. diebus ibi perstitimus & .C. xix. vnionū marchas/ precio (vt estimabamus). xl. non superāte ducatos/ ab eis cōparauimus. Nam nolas/ specularia/ cristalinosq̄ nūnullos/ necnon leuissima electri folia quędam/ eis tantū ppterea tradidimus. Nempe quotquot quilibet eorum obtineret vniones/ eos p sola nola donabat. Didicimus quoq̄ interdum ab eis/ quomodo & vbi illos piscarentur

*Margw
ta Alph*

NAVIGATIO

In Ostreae maris
ta. mutuum.

qui & quidem ostreolas/ in quibus nascunt/ nobis
plures largiti sunt. Et pariter nonnullas mercati fui-
mus: vbi in quibusdam. C. &. xxx. vniones in qui-
busdam vero non totidem reperiabant. Noueritq;
maiestas vestra/ qd nisi pmaturo sint & a conchilijs
in quibus gignuntur per sese excidant/ omnino per-
fecti non sunt. Quinimmo in breui vt sepius ipse ex-
pertus sum (emarcescunt: & in nihil redacti sunt. Cu
vero maturi fuerint in ostrea ipsa inter carnes (pre-
ter id qd ipsis carnibus hereant) se separant/ & huiusce
modi optimi sunt. Effluxis igit. xlvj. diebus/ nec non
gente illa/ quam nobis plurimu amica effeceramus
relicta/ hinc ab eis excessimus ob plurimarum rerum
nostrarum indigentiam/ venimusq; ad Antiglie insu-
lam qua paucis nuper ab annis Cristophorus Co-
lumbus discooperuit/ in qua reculas nostras ac nauas
lia reficiendo/ mensibus duobus & diebus totide per-
mansimus/ plures interdum Christicolarum inibi con-
uersantium contumelias perpetiundo quas prolixus
ne nimium fiam hic omitto. Eandem vero insulam
xxij. Iulij deferentes/ percursa vnus mensis cum me-
dio nauigatione Calicium tandem portum. viij. me-
sis Septembris subiimus/ vbi cum honore pfectu
qd suscepti fuimus. Et sic per dei placitum finem no-
stra coepit secunda nauigatio.

Amighia
insula

De tertio facta nauigatione:

SECUNDA

Ein Sibillia existente/ & a poenis atq; la-
 m boribus quos inter p̄memoratas pertule-
 ram nauigationes paulisper requiescente/
 desideranteq; posthęc in perlarum terram remeare
 fortuna fatigationū mearnm nequaq; adhuc satura
 serenissimo illi dño Manueli Portugalię regi misit
 in cor(nescio vt quid) vt destinato nuncio litteras
 regales suas ad me transmitteret quibus plurimum
 rogabat vt ad eum apud Lisbonā celerius me tran-
 ferrem: ipse etem̄ mirabilia mihi plurima faceret. Su-
 per qua re nondum tunc deliberaui: quinimmo ei p̄
 eundēmet nuncium/ me minus bene dispositum &
 tunc male habere significauī. Verū si quandoq; res
 conualescerē & maiestati eius regiē meū forsan cō-
 placeret obsequium/omnia quęcunq; vellet ex ani-
 mo perficerē. Qui rex percipiēs q̄ me ad se tūc tra-
 ducere nequiret Iulianū Bartholomeū locundū qui
 tunc in Lisbona erat rursus ad me destinauit cum
 cōmissione vt oībus modis me ad eundē regē secū
 perduceret: ppter cuius Iuliani aduentū & preces
 coactus tūc sui ad regē ipsum meare/ quod (qui me
 nouerant omnes) malū esse iudicarunt. Et ita a Cas-
 stilia vbi honor mihi non modicus exhibitus extite-
 rat/ac rex ipse Castilię existimationē de me bonam
 cōceperat profectus sum: & qđ deterius fuit/hospi-
 te insalutato/ ac mox coram ipso rege domino Ma-
 nuele meipsum obtuli: qui rex de aduentu meo nō

*R*atio q̄
 a Rege Casti-
 līe dēfinitur A-
 m̄m ad Re-
 gē Portugalię

NAVIGATIO

paruam visus est cōcepisse leticiam/ plurimum me
interdum rogitans/ vt vna cum tribus eius consero
uantē nauibus/ quę ad exeundum & ad nouarum
terrarum inquisitionem preparatę erant proficisci
vellem. Et ita (quia regum preces pręcepta sunt) ad
eius votum consensi.

Tempus profectionis tertię

i Gitur ab hoc Lisbone portu cū tribus cō
seruantię nauibus die Maij decima. M.
cccc. & primo/ abeuntes/ cursum nostrū
versus magnę Canarię insulas arripuimus: secun
dū quas & ad earum prospectum instanter enauig
antes idem nauigium nostrū collateraliter secun
dum Affricam occidentē versus secuti fuimus. Vbi
piscīū quorundam (quos Parghi nuncupant) mul
titudinem maximam in equore prędidimus/ tribus
inibi diebus morā facientes. Exinde autem ad par
tem illam Ethiopię / quę Besilicca dicitur deueni
mus / quę quidem sub torrida zonā posita est/ &
super quā quattuordecim gradibus se Septentrio
nalis erigit polus in climate primo vbi diebus vn
decim nobis de lignis & aqua prouisionem paran
tes restitimus / propter id qđ Austrum versus per
Athlanticum pelagus/ nauigandi mihi inesset affe
ctus. Itaq; portū Ethiopię illū post hęc relinquētes

Anni

Besilicca

tunc per Lebeccium ventū in tātum nanigauimus
 vt. lx. & .vij. infra dies insule cuidam applicuerimus
 quę insula. DCC. a portu eodem leucis ad Lebeccij
 partē distaret. In quibusquidē diebus/peius perpel
 si tempus fuimus q̄ vnq̄ in mari quisq̄ antea ptu
 lerit/ppter ventorū nimborūue impetus/qui q̄ plu
 rima nobis intulere grauamina ex eo q̄ nauigiū no
 strum lineę presertim equinoctiali continue iunctū
 fuit. Inibiq̄ in mense Iunio hyems extat ac dies no
 ctibus equales sunt/atq̄ ipsę vmbre nostrę cōtinue
 versus meridiem erant. Tandem vero omnitonan
 ti placuit nouam vnā nobis ostendere plagā. xvij
 scilicet Augusti/iuxta quā(leuca sepositi ab eadem
 cum media) restitimus/& postea assumptis cymbis
 nōnullis in ipsam visuri si inhabitata esset/ profecti
 fuimus: quā & quidē incolas plurimos habitare re
 perimus qui bestijs prauiores erant/quemadmodū
 maiestas regia vestra posthęc intelliget. In hoc v̄o
 introitus nostri principio/gentem non percepimus
 aliquā/q̄uis oram ipsam per signa plurima(quę vi
 dimus) populo multo repletā esse intellexerimus.
 De qua quidē ora pro ipso serenissimo Castilię re
 ge possessoriū cepimus/ inuenimusq̄ illam multū
 amenam/ac viridem esse & appatētię bonę. Est au
 tem extra lineā equinoctialem Austrum versus. v.
 gradibus/& ita eadem die ad naues nostras repeda
 uimus. Quia vero lignorum & aque penuriam pa

Tempus hoc

Acyrothat

Lons.

f. quo Castilię
 ad hunc p. Portu
 Castilię p. hunc na
 uiger.

NAVIGATIO

tiebamur/cōcordauimus iterum in terrā/ altera die
 reuerti/vt nobis de necessarijs pvideremus: in qua
 quidem nobis extantibus/ vidimus stātes in vnus
 montis cacumine gentes/ quę deorsum descendere
 non auderent/ erantq; nudi omnes/ necnon consi-
 milis effigiei colorisq; / vt de supioribus habitū est.
 Nobis autē satagentibus vt nobiscū conuersatū ac-
 cederent/nō sic securos eos efficere valuimus vt de
 nobis adhuc nō diffiderent. Quorū obstinatione p-
 teruiacq; cognita/ ad naues sub noctē remeauimus
 relictis in terra(videntibus illis) nolis speculisq; nō
 nullis ac rebus alijs. Cumq; nos in mari eminus esse
 prospicerēt/omnes de ipso mōte(ppter reculas q̄s
 reliqueramus)descenderunt/plurima inter se admir-
 rationis signa facientes. Nec tunc de aliquo nisi de
 aqua nobis puidimus. Crastino autē effecto mane
 vidimus e nauibus gentem eandem numero q̄ ante
 tea maiore/passim per terram ignes fumosq; facien-
 tē. Vnde nos existimantes/ q̄ nos per hoc ad se in-
 uitarent/iuimus ad eos in terram/vbi tūc populum
 plurimum aduenisse cōspeximus: qui tamē a nobis
 longe seipso tenebant/signa facientes interim non
 nulla:vt cum eis interius in insulā vaderemus. Pro-
 pter quod factū est/ vt ex Christicolis nostris duo
 protinus ad hoc parati/ periculo ad tales eundi se
 metipso exponerent: vt quales gentes ipsi forent:
 aut si quas diuitias speciesue aromaticas vllas habe-

Quo omisi

TERTIA

rent/ipsi cognoscerent: quapropter in tantū nauitū
 pretorem rogauerunt/vt eis quod postulabāt an
 nueret. Tum vero illi ad hoc sese accingētes necnō
 pleraq; de rebus suis minutis/secū fumentes/ vt in
 de a gentibus eisdem/mercarent alias: abierūt a no
 bis/data conditione: vt ad nos post quinq; dies ad
 summū remeare solliciti essent: nos etenim illos tam
 diu expectaremus. Et ita tunc iter suū in terrā arri
 puerunt/atq; nos ad naues nostras regressum cepi
 mus vbi expectando eos diebus. viij. perstitimus:
 In quibus diebus gens per multa noua dietim fere
 ad plagam ipsam adueniebat/ sed nusq; nobiscum
 colloqui voluerūt. Septima igit aduentāte die nos
 in terram ipsam iterū tendentes/gentē illam mulie
 res suas omnes secū adduxisse reperimus. Quā vō
 primū illuc peruenimus/ mox ex eisdem vxoribus
 suis ad colloquendū nobiscū q̄plures miserunt/fe
 minis tamen eisdem/ non satis de nobis confidenti
 bus: quod quidem nos attendentes cōcordauimus
 vt iuuenem vnum e nobis (qui validis agilifq; nimi
 um esset) ad eas quoq; transmitteremus/& tunc vt
 minus femine eedē metuerent/in nauiculas nostras
 introiuimus. Quo egresso iuvene cum seipsum in
 ter illas immiscuisset/ac ille omnes circūstantes con
 tingerent palparentq; eum/& propter eum nō pa
 rū admirarentur: ecce interea de monte femina vna
 vallum magnum manu gestās aduenit/quē postq;

*Rursus immixtus
 transmissus*

NAVIGATIO

vbi iuuenis ipse erat appropiauit/ tali eum valli sui
ictu a tergo percussit vt subito mortuus in terrā ex
cideret: quem confestim mulieres alię corripiētes/ il
lum in montē a pedibus p̄traxerunt/ viriq; ipsi qui
in monte erāt/ ad littus cū arcubus & sagittis adue
niētes/ ac sagittas suas in nos conijciētes/ tali gentē
nostrā affecerūt stupore(ob id q̄ nauiculę illę ī qui
bus erat harenā nauigando radebāt/ nec celerit̄ aus
fugere tunc poterant) vt sumendorū armorum suo
rum memoriam nemo tunc haberet. Et ita q̄plures
contra nos sagittas suas eiaculabantur. Tum vero
in eos/ quattuor machinarū nostrarum fulmina(li
cet neminem attingentia) emisimus/ quo audito to
nitruo/ omnes cursum in montē fugerunt/ vbi mu
lieres ipsę erāt/ quę iuuenē nostrum quem trucidā
uerant(nobis videntibus) in frustra secabāt/ nec nō
frustra ipsa nobis ostentantes/ ad ingentem quem
succenderant ignem torrebant/ & deinde posthęc
manducabant. Viri quoq; ipsi signa nobis similiter
facientes/ geminos Christicolas nostros alios/ se pa
riformiter peremisse manducasseq; insinuabāt: qui
bus/ qui & vtiq; vera loquebantur/ in hoc ipso cre
didimus. Cuius nos improperij vehemētius piguit:
cum immanitatem quam in mortuum exercebant:
oculis intueremur ipsi proprijs. Quamobrem plu
res quam quadraginta de nobis in animo stabili
ueramus / vt omnes pariter terram ipsam impetu

*mulieres ex
imēdus*

*Duo alij or,
nfi*

Capitulum
SECUNDA

petentes tam immane factum tamq̃ bestialem fero
ciā vindicatū vaderemus. Sed hoc ipsum nobis na
uipretor nō permisit/ & ita tam māgnā ac tam gra
uem iniuriā passi/ cū maliuolo animo & grandi op
probrio nostro (efficiēte hoc nauipreceptore nō)
impunitis illis abscessimus. Postq̃ autē terrā illam
reliquimus/ mox inter Leuantē & Seroccū vêtum
(scd̃m quos se continet terra) nauigare ocepimus:
plurimos ambitus/ plurimosq̃ gyros/ interdū sectā
tes/ quibus durantibus/ gentes non vidimus/ quæ
nobiscum practicare aut ad nos appropinquare vo
luerint. In tantū vero nauigauimus vt tellurem vnā
nouā (quę scd̃m Lebecium se porrigeret) inueneri
mus. In qua cum campū vnū circuiuissemus (cui san
cti Vincentij campo nomen indidimus (secundum
Lebecium ventum posthæc nauigare ocepimus:
Distatq̃ idē sancti Vincentij campus a priore ter
ra illa vbi Christicolę nři extiterunt interempti. cl.
leucis ad partē Leuātis. Qui & quidē campus. viij.
gradibus extra lineā equinoctialem/ versus austrū
est. Cum igitur ita vagantes iremus/ quadā die co
piosam gentium multitudinem/ nos nauiumq̃ no
strarum vastitatē mirantiū/ in terra vna alia esse cō
speximus/ apud quos tuto in loco mox restitimus:
& deinde in terrā ipsam ad eos ex nauculis nostris
descendimus/ quos quidem mitioris esse conditio
nis q̃ priores reperimus. Nam & si in edomandis

C. S. Vincentij

Loms

NAVIGATIO

illis diu elaborauimus/amicos tamē nostros eos tā
dem effecimus: cum quibus negociando practican
doq̃ varie. v. māsimus diebus vbi cānas fistulas vi
rides plurimū grossas/& etiam nōnullas in arborū
cacuminibus ficas inuenimus. Cōcordauimus au
tem vt ex eadem gēte duos/qui nos eorum linguā
edocerent/inde traduceremus. Quamobrem tres
ex eis: vt in Portugalliam venirent/nos vltro comi
tati sunt. Et qm̄ me omnia psequi ac describere pi
get/ dignetur vestra nosse maiestas: q̃ nos portum
illum linquentes/per Lebecium ventum/ & in vis
su terrę semper transcurrimus/plures continue faci
endo scalas pluresq̃ ambitus/ ac interdum cū mul
tis populis loquendo: donec tandē versus austrum
extra Capricorni tropicū fuimus. Vbi sup̄ horizon
ta illū meridionalis polus. xxxij. sese extollebat gra
dibus/atq̃ minorem iam perdideramus vrsam: ipsa
q̃ maior vrsa multū infima videbat̄/ fere in fine Ho
rizontis se ostentans: & tūc per stellas alterius me
ridionalis poli nosmetipsos dirigeuimus/ quę mul
to plures/ multo q̃ maiores ac lucidiores/ q̃ nostri
poli stelle existūt/ propter qd̄ plurimarū illarū figu
ras confinxi/ & p̄sertim earū quę prioris ac maios
ris magnitudinis erant/ vna cū declinatione diame
trorū quas circa polum Austri efficiūt/ & vna cum
denotatione earundem diametrorū & semidiamet
rorū earū prout in meis quattuor dietis siue nauis

LQVS

Stella al
terius Poli

Libor 4

c iij

Dietis
Sup - p - m - g
huic

TERTIA

C. S. Aug. gationibus inspicere facile poterit. Hocceine v̄o nauigio nostro a campo sancti Augustini incepto. Dccc: percurrimus leucas videlicet vsus Ponentem. c. & versus Lebecciū. Dc. quasquidē dum pagraremus si quis quę vidimus enumerare vellet non totidem ei papirę cartę sufficerent. Nec quidem interdum magni cōmodi res inuenimus demptis infinitis cassię arboribus: et pariter plurimis quę laminas certas producunt/ cum quibus & miranda alia per multa vidimus q̄ fastidiosa recensitu forent. Et in hac quidem peragratione. x. fere mēsisibus extitimus. In qua cognito q̄ mineralia nulla reperiēbamus/ conuenimus vna vt abinde surgentes alio p̄ mare euagaremur. Quo inito inter nos consilio/ mox edictū fuit ac in omnē cētum nostrū vulgatū vt quicquid in tali nauigatione p̄cipiendum censerem/ idipsum integriter fieret. Propter quod cōfestim edixi mandauicq; vbiq; vt de lignis & aqua p̄ sex mensibus munitionē omnes sibi pararent (Nam per nauium magistrōs nos cū nauibus nostris adhuc tantūdem nauigare posse indicatum est) qua quidem (quā edixeram) facta prouisione/ nos oram illam linquētes & inde nauigationē nostrā per Seroccū ventū initiantes Februarij. xij. videlicet/ cum sol equinoctio iam appropinquaret & ad hoc Septentrionis hemispherium nostrū vergeret in tantū peruagati fuimus: vt meridianū polū super horizonta illum. līj. gradibus

*Vide illa de
uatiōem*

NAVIGATIO

sublimatū inuenerimus. Ita vt nec minoris vrlē nec
 maioris / stelle ammodo inspicere valerēt. Nam tunc
 a portu illo a quo per Serocum abieramus. cccc.
 leucis longe iam facti eramus. iij. videlicet Aprilis.
 Qua die tempestas ac pcella in mari tam vehemēs
 exorta est / vt vela nostra omnia colligere & cum
 solo nudoq; malo remigare compelleremur pflan-
 te vehementissime Lebeccio ac mari intumescēte
 & aere turbulentissimo extante. Propter quem tur-
 binis violentissimū impetum nostrates omnes non
 modico affecti fuerunt stupore. Noctes quoq; tūc
 inibi q̄maxime erant. Etenim Aprilis. vii. sole cir-
 ca arietis finem extāte ipse eēdem noctes horarum
 xv. esse repertē sunt: hyemscq; etiam tunc inibi erat
 vt vestra satis perpendere potest maiestas. Nobis
 autem sub hac nauigantibus turbulentia: terrā vnā
 Aprilis. ij. vidimus / penes quam. xx. circiter leucas
 nauigantes appropiauius. Verum illam omnimo-
 do brutalem & extraneā esse comperimus / in qua
 quidem nec portum quempiam / nec gētes aliquas
 fore conspeximus: ob id (vt arbitror) q̄ tam aspe-
 rum in ea frigus algeret vt tam acerbum vix quis
 q̄ perpeti posset. Porro in tanto periculo / in tan-
 taq; tempestatis importunitate nosmet tum reperi-
 mus / vt vix alteri alteros prē grandi turbine nos vi-
 deremus. Quamobrem demum cum nauium prē-
 tore pariter concordauimus vt connauitis nostris

SECUNDA

omnibus/terrā illam linq̄uendi/sec̄ ab ea elongan-
 di/ & in Portugalliam remeandi signa faceremus.
 Quod consiliū sanum quidē & vtile fuit/ cū si inibi
 nocte solū adhuc illa p̄stitissemus/disperditi omnes
 eramus. Nempe cū hinc ab̄issemus tam gr̄adis die
 sequenti tempestas in mari excitata est/ vt penitus
 obrui/perdite metueremus. Propter quod plurima
 peregrinationū vota/ necnō alias q̄plures cerimo-
 nias(prout nautis mos esse solet)tunc fecimus. Sub
 quo tempestatis infortunio.v.nauigauimus diebus
 demissis omnino velis. In quibusquidem.v. diebus
 cc.&.l. in mari penetrauimus leucas/ lineę interdū
 equinoctiali necnon mari & aurę temperationi sem-
 per appropinquando/per quod nos a p̄missis eri-
 pere periculis altissimo deo placuit. Eratq̄ huiusce-
 modi nostra nauigatio ad transmontanū ventū &
 gr̄ecū/ob id q̄ ad Ethiopię latus pertingere cupie-
 bamus:a quo p̄ maris Athlantici fauces eundo. M.
 ccc.distabamus leucis. Ad illam autē p̄ summitonā
 tis gratiā Maij bis quina pertigimus die. Vbi in pla-
 ga vna ad latus Austri(que Serralliona dicitur).xv.
 diebus nosip̄sos refrigerando fuimus. Et post hæc
 cursum nostrum versus insulas/Lyazori dictas/ar-
 ripuimus/quequidem insule a Serralliona ipsa. Dcc.
 &.l.leucis distabant:ad quas sub Iulij finem perue-
 nimus/ & pariter. xv. inibi nos reficiēdo p̄stitimus
 diebus. Post quos inde exiuius/ & ad Lisbone

Lora
 Serral.
 Liazor

NAVIGATIO

nostrę recursum nos accinximus: a qua ad occidentis partē. ccc. sepositi leucis eramus: & cuius tādē deinde portū. M. D. ij. cum prospera saluatione ex cunctipotentis nutu rursum subiuius/ cū duabus dūtaxat nauibus: ob id q̄ tertiā in Serralliona (qm̄ amplius nauigare nō posset) igni cōbusseramus. In hac autē nostra tertio cursa nauigationē. xvi. circiter menses p̄mansimus. e quibus. xi. absq̄ transmōta neq̄ stelle necnō & maioris vr̄sē minorisue aspectu nauigauimus/ quo tempore nosmetipsos per aliam meridionalis poli stellā regebamus. Quę sup̄ius cō memorata sunt/ quę in eadē nostra tertio facta nauigatione/ relatu magis digna conspexi.

De quartę nauigationis cursu.

^{quarta}
Eliquum autē est: vt quę in tertiā nauigatione nostra p̄spexerim edisseram. Quia vero iam p̄ longa narratione fatisco/ & quoq̄ hęc eadem n̄ra nauigatio ad speratū a nobis finē minime p̄ducta est/ ob aduersitatem infortunumve quoddā quod in maris Athlantici nobis accidit sinu: idcirco breuior fiam. Iḡit ex Lisbone portu cum sex cōseruantē nauibus exiuius cū p̄posito insulam vnā versus horizontē positā inuisendī: quę Melcha dicit̄ & diuitiarum multarū famosa/ necnō nauīū oīm siue a Gangetico siue ab Indico mari ve-

QVARTA

nientium receptus siue statio est/ quemadmodum Calicia receptus siue hospitale oīm nauigantiū est/ qui ab oriente in occidentē & econuerso vagantur prout de hoc ipso per Calicutig viā fama est. Quæ quidem insula Melcha plus ad occidentē Calicutia vero ipsa plus ad meridiē respicit: quod idcirco cognouimus/ quia ipsa in aspectu. xxxiij. graduū poli antarctici sita est. Decima ergo Maij die. M.D. iij. nobis vnde supra egredientibus/ cursum nostrū ad insulas virides nuncupatas/ primo dixerimus. Vbi rerum necessariū munimina/ necnō & plura diuersorum modorū refrigeramina sumentes: & .xij. interdum inibi diebus cessantes: per ventum Seroccū post hæc euanigare occepimus: cū nauidominus noster tanq̃ presumptuosus capitosusq̃ præter necessitatem & omniū nostrum vnanimitatem (sed solū vt sese nostri & sex nauīū prepositū ostentaret) iussit vt in Serralionā Australem Ethiopie terram tenderemus. Ad quā nobis accelerātibus: & illam tandem in cōspectu habentibus/ tam immanis & acerbissima suborta tempestas est/ ac ventus contrarius/ & fortuna aduersa inualuit: vt in ipsam (quam nostris ipsi videbamus oculis) per quatrduum applicare non valuerimus: quinimmo coacti fuerimus vt illa relictā ad priorem nauigationē nostram regredemur. Quāquidē nos per Suduesium (qui ventū est inter meridiem & Lebecciū) reassumentes. ccc. per

NAVIGATIO

illam artitudinem nauigauimus leucas. Vnde factū
 est vt nobis extra lineam equinoctialem tribus pe-
 ne gradibus iam tunc existentibus/terra quēdā(a q̄
 xij. distabamus leucis)apparuerit: quę apparitio nō
 parua nos affecit admiratione. Terra etē illa/insu-
 la in medio mari multū alta & admirabilis erat/quę
 leucis duabus longior & vna dilatior non exister-
 bat: in qua quidem terra nunq̄ quisq̄ hominū aut
 fuerat aut habitauerat: & nihilominus nobis incolli-
 cissima fuit. In illa em̄ p̄ stolidum consiliū suū & re-
 gimen/pręfectus nauium noster nauē suā perdidit.
 Nempe illa a scopulo quodam elisa/ & inde p̄pter
 hoc in rimas diuisa/sancti Laurentij nocte(quę Au-
 gusti. x. est)in mari penitus submersa extitit/ nihil
 inde saluo manente/ demptis tantummodo nautis:
 Eratq̄ nauis eadem doliorum. ccc. in qua nostre to-
 tius turbę totalis potentia erat. Cum autē omnes
 circa illam satageremus: vt si forte ipsam a periculo
 subtrahere valeremus: dedit mihi in mandatis idem
 nauium pręfectus: vt cū nauicula vna receptū quē-
 piam bonum vbi pupes nostras secure omnes reci-
 pere possemus apud insulam eandem inuentū per-
 gerē/ nolens tamen ipse idem pręfectus: vt nauem
 meā(quę nouē nautis meis stipata: & ī nauis periculi
 tantis adiutorio intenta foret) mecum tunc tradu-
 cerem: sed solum vt edixerat portū vnum inquisitū
 irem/ & in illo nauem meā ipsam mihi restitueret.

QVARTA

Qua iussione recepta/ego vt mandauerat(sumpta
mecū nautarū meorū medietate) in insulā ipsam(a q̃
iij. distabamus leucis) properās/ pulcherrimū inibi
portū: vbi classem nostram oēm tute satis suscipere
possemus inueni. Quo cōperto. viij. ibidem diebus
eundē nauīū prēfectū cū reliqua turba expectando
p̃stiti. Qui cū nō aduenirēt/ moleste nō parū ptuli
atq; qui mecū erāt sic obstupescēbāt vt nullo cōso-
lari modo vellent. Nobis autē in hac existētibus an-
gustia/ ipsa octaua die pupim vnā p̃ equor aduēta-
re cōspeximus/ cui vt nos p̃cipere possent mox ob-
uiam iuimus cōfidentes sperantesq; vna qd' ad me-
liorē portū quēpiam nos secū ducerēt. Quibus dū
nos appropinquassemus/ & vicissim nos resaluta-
semus: retulerūt illi nobis/ eiusdē prēfecti nostri na-
uē in mari penitus(demptis nautis) perditā extitisse
quē nuncia(vt cōtēplari vestra pōt regia maiestas)
me nō parua affecerūt molestia/ cum a Lisbona(ad
quā reuerti habebā). M. longe existēs leucis/ in lon-
go remotoq; mari/ me esse sentirem. Nihilominus
tamen fortunē nosmet subiicientes vltius p̃cessi-
mus/ reuersiq; in primis fuimus ad memoratā insu-
lā vbi nobis de lignis & aq̃ in conseruatiē meę nauī
p̃uidimus. Erat ỹo eadē insula penitus inhospitata
inhabitataq; multa aqua viuida & suauī in illa sca-
turiente/ cū infinitis arboribus innumerisq; voluci-
bus marinis & terrestribus: quē adeo simplices erāt

NAVIGATIO

vt sese manu comprehendi intrepide permetterent.
 Propter quod tot tunc prendidimus vt nauiculam
 vnā ex illis adimpleuerimus. In ea autē nulla alia in-
 uenimus animalia/pterq̃ mures q̃maximos:& la-
 certas bifurcam caudam habentes cum nōnullis ser-
 pentibus quos etiā in ea vidimus. Igit̃ parata nobis
 inibi p̃uisione sub vento inter meridiem & Lebec-
 ciū ducente perreximus/ob id q̃ a rege mandatum
 acceperamus: vt qualicūq̃ nō obstante periculo/ p̃-
 cedentis nauigationis viam insequeremur. Incepto
 ergo huiuscemodi nauigio/portū tandē vnū inue-
 nimus quē oīm sanctorū Abbaciam nūcupauimus:
 ad quē (p̃speram annuente nobis aurā altissimo) in
 fra. xvij. pertigimus dies. Distatq̃ idē portus. ccc. a
 p̃fata insula leucis/ in quo quidē portu nec p̃fectum
 nostrū/ nec quemq̃ de turba alium reperimus/ & si
 tamē in illo mensibus duobus & diebus quattuor
 expectauerimus/ quibus efluxis: viso q̃ illuc nemo
 veniret cōseruantia nostra tunc & ego concordau-
 mus/ vt scd̃m latus longius p̃gredieremur. Percur-
 sis itaq̃. cc. lx. leucis portui cuidā aliū applicuimus
 in quo castellū vnū erigere p̃posuimus/ qd̃ & qui-
 dē p̃fecto fecimus relictis in illo. xxiiij. Christicolis
 nobiscū existentibus/ qui ex p̃fecti nostri pupe p̃-
 dita collecti fuerant. Porro in eodē portu p̃efatum
 construendo castellū & bresilico pupes ñras onus-
 tas efficiēdo. v. perstitimus mensibus/ ob id q̃ p̃e-

Locus Ab-
 bacia

QVARTA

nautarū perpaucitate & plurimorū apparatusū ne
 cessitate/longius p̄gredi non valebamus. Quibus
 superioribus ita peractis/concordauimus post hęc
 in Portugalliā reuerti/quā rem per grēcū transmō-
 tanūq; ventum necesse nobis erat efficere. Relictis
 igitur in castello p̄fato Christicolis. xxiiij. & cum
 illis. xij. machinis ac alijs pluribus armis/vna cū p̄-
 uisione p̄ sex mensibus sufficiēte/ necnō pacata nō
 biscū telluris illius gente(de qua hic minima sit mē-
 tio) licet infinitos inibi tunc viderimus/ & cum illis
 practicauerimus. Nam. xl. fere leucas cū. xxx. ex eis
 in insulam ipsam penetrauimus. Vbi interdum plu-
 rima p̄speximus. q̄ nūc subiticescēs libello meo. iij.
 nauigationum referuo. Estq; eadē terra extra lineā
 equinoctialē ad partē Austri. xviij. gradibus & ex-
 tra Lisbonę meridianū ad occidētis partem. xxxv.
 put instrumenta nostra monstrabant/nos nauiga-
 tionem nostrā per Nornordensium(qui inter grę-
 cum transmontanūq; ventus est) cum animi p̄posi-
 to ad hanc Lisbonę ciuitatē p̄fiscēdi inicianes/tā-
 dem post multos labores multaq; pericula in hunc
 eiusdē Lisbonę portū infra. lxxviij. dies. xxviij. Iunij
 M.D. iij. cum dei laude introiuimus. Vbi honorifi-
 ce multū & vltraq; sit credibile festiue suscepti fui-
 mus: ob id q̄ ipsa tota ciuitas nos in mari disperdi-
 tos esse existimabat/quēadmodū reliqui omnes de
 turba nostra/ p̄ p̄fecti n̄ri nauīū stultā p̄sumptionē

NAVIGATIO

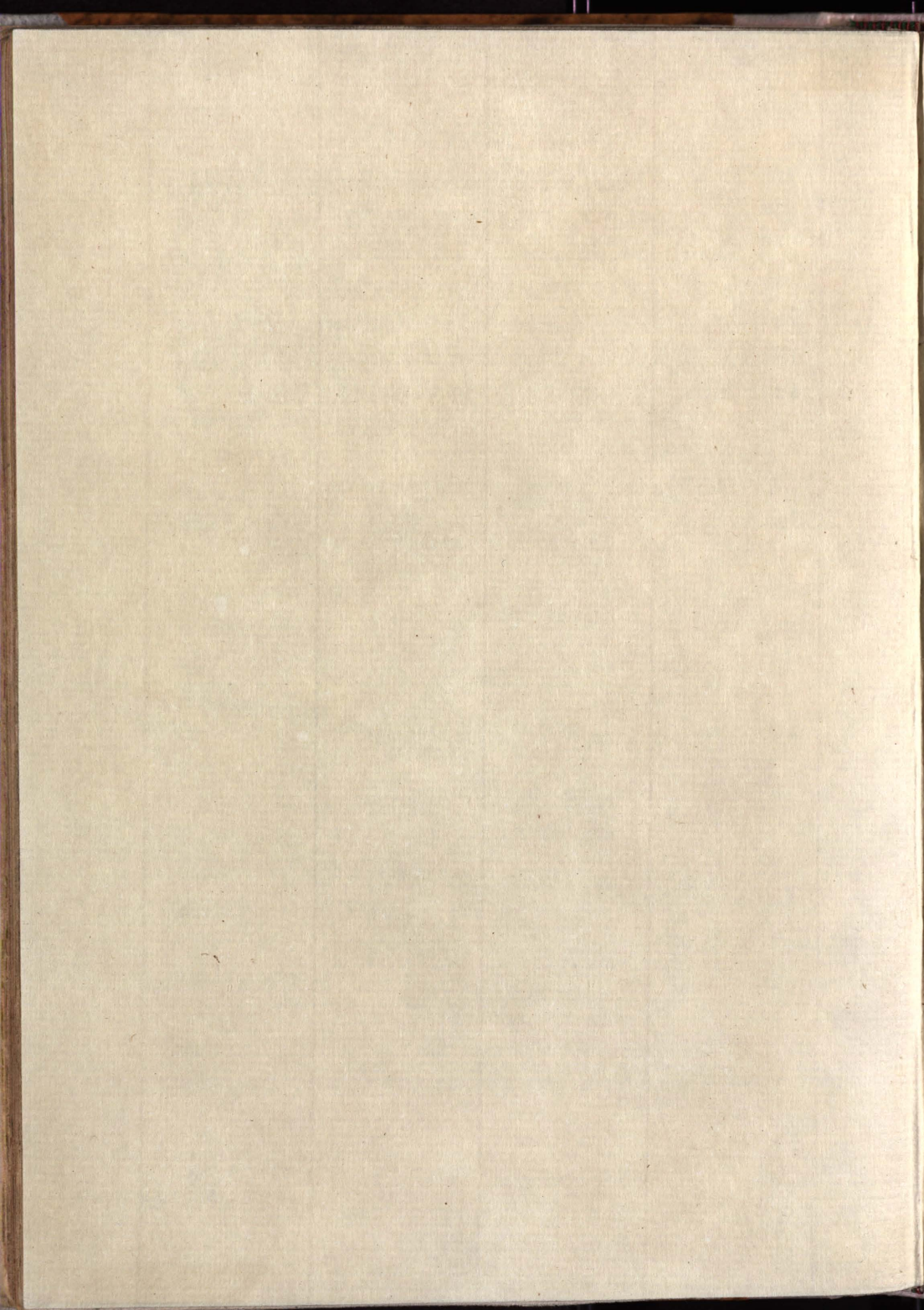
iterant. Quo superbiā modo iustus omniū cen-
 se. deus cōpensat. Et ita nunc apud Lisbonā ipsam
 subsisto/ignorās qđ de me serenissimus ipse rex de
 inceptis efficere cogitet/ qui a tantis laboribus meis
 iam exnunc requiescere plurimū peroptarem/hunc
 nunciū maiestati vestre plurimū quoq; interdū cō-
 mendans. Americus Vesputius in Lisbona.

Urbs Deodate tuo darefcens nomine præsul
 Qua Vogeli montis sunt iuga præsul opus

Finitū. iij. kl. Septē
 bris Anno supra ses-
 quimillesimū. vij.

Præsul/ & ipsa eadē Christo monimēta fauēte
 Tempore venturo cetera multa premet.

Nr.

Ausgang:

1924

I. Schäden:

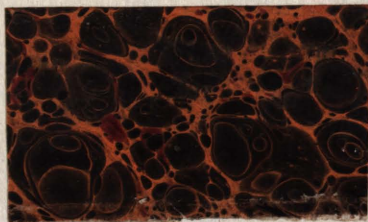
86. ~~unb.~~ b., f, s, w,
20, 21, 22

II. Behandlung:

3, 26, 27, 29, 36,
38, 40

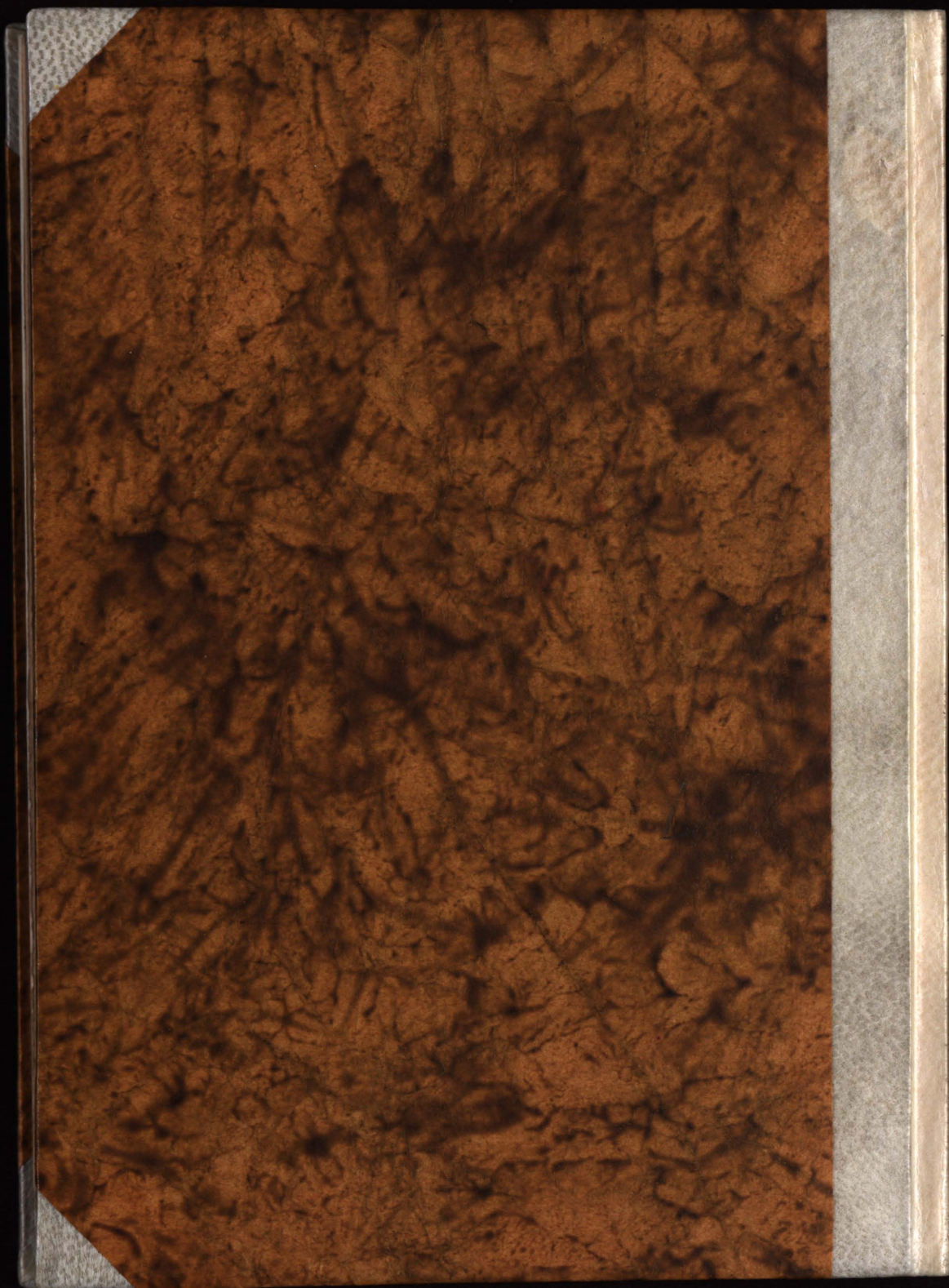
Silber

Förster Buchb.
siehe Vorderdeckel

Alter Überzug

Schönemann

Cim. 74